

บทที่ 5

สถานการณ์เสียงบรรยายภาพในประเทศไทย และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาเสียงบรรยายภาพสำหรับรายการ โทรทัศน์ในประเทศไทย

งานวิจัยเรื่อง เสียงบรรยายภาพในละครโทรทัศน์และการรับรู้ของผู้พิการทางการมองเห็น มีการดำเนินการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ด้วยการใช้เครื่องมือ แบบสอบถาม และเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ทัศนภาพของผู้พิการทางการมองเห็น ผ่านเสียงบรรยายภาพในละครโทรทัศน์ทั้งแบบเข้ารหัสภาพแต่ไม่ตีความ และแบบเข้ารหัสภาพและตีความ
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการสร้างเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้พิการทางการมองเห็น

โดยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ จำนวน 5 ท่าน โดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ศึกษาสถานการณ์ และจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการสร้างเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้พิการทางการมองเห็น

1. สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์

สำหรับนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารของคนพิการ หรือบุคคลผู้ด้อยโอกาสนั้น ได้มีการกำหนดไว้ใน มาตรา 36 ในพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ในรูปแบบของราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 42 ก เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2551 โดยมีใจความดังต่อไปนี้

“ มาตรา 36 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ และคนด้อยโอกาสให้เข้าถึง หรือรับรู้ และใช้ประโยชน์จากรายการของ กิจกรรมกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ให้คณะกรรมการกำหนดมาตรการพื้นฐานบางประการ เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตจัดให้มีบริการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว คณะกรรมการอาจกำหนดมาตรการส่งเสริมใดๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาปฏิบัติตามความเหมาะสม โดยคณะกรรมการอาจพิจารณา สนับสนุนค่าใช้จ่ายจากกองทุน หรือสนับสนุนหรือส่งเสริมด้วยวิธีอื่นก็ได้ เพื่อให้มาตรการที่กำหนดตามวรรคหนึ่งเหมาะสมต่อคนพิการและคนด้อย โอกาส ให้คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นหรือเปิดให้คนพิการและคนด้อย โอกาสมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการดังกล่าวด้วย บริการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ของคนพิการและคนด้อยโอกาสตามวรรค หนึ่ง อาจหมายความรวมถึง บริการกระจายเสียงที่ออกอากาศรายการอ่าน หนังสือเต็มเวลา หรือบริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีล่ามภาษามือ บริการคำ บรรยายเป็นอักษรวิ่ง หรือคำบรรยายเป็นเสียง สำหรับรายการที่นำเสนอ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ”

จากมาตรา 36 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กสทช. ได้วางรากฐานในเรื่องของความเสมอภาค ในการเปิดรับสื่อของผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยกำหนดไว้ในเรื่องของการจัดทำมาตรการเพื่อ ก่อให้เกิดบริการที่เหมาะสมดังตัวอย่าง คือ การอ่านหนังสือเต็มเวลา ล่ามภาษามือ คำบรรยายเป็น อักษรวิ่ง สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน และคำบรรยายเป็นเสียง (ต่อมาใช้คำว่า บริการเสียงบรรยาย ภาพ) สำหรับผู้พิการทางการมองเห็น รวมถึงการออกมาตรการส่งเสริมใดๆ ทั้งค่าใช้จ่ายหรือวิธี อื่นๆ และการเปิดโอกาสให้ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสได้มีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการกำหนด มาตรการดังกล่าว ซึ่งในมาตรา 36 มีการระบุรูปแบบของรายการที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ไว้ด้วย โดยมีได้มีการกำหนดแนวทางที่สามารถเป็นตัวเลือกไว้แต่อย่างใด

จนกระทั่งในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 ที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจาย เสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. ได้ออกประกาศเรื่องการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิผู้พิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ ใน รูปแบบของราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133 ตอนพิเศษ 35 ง โดยมีพื้นฐานนโยบายมาจาก มาตรา 36 ของประกาศในปี 2551 โดยนำเสนอครอบคลุมบริการเพื่อผู้พิการทั้งการได้ยิน และการมองเห็น เป็นมาตรการกำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์

ต้องเพิ่มเติมบริการใน 3 รูปแบบ ได้แก่ บริการล่ามภาษามือ (Sign Language – SL) และคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption – CC) สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน รวมถึง บริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description -- AD) สำหรับผู้พิการทางการมองเห็น โดยเริ่มต้นวางข้อกำหนดทั้งในรูปแบบของสัดส่วนร้อยละ รูปแบบรายการ (กำหนดให้เป็นรายการประเภทข่าวสาร หรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ สอดคล้องกับข้อกำหนดที่ระบุไว้ใน มาตรา 36 พระราชบัญญัติในปี 2551) รวมถึงมีการกำหนดบทสนับสนุน และบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบกิจการที่ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้อีกด้วย

ส่วนในเรื่องของการบังคับใช้ รายละเอียดในบทเฉพาะกาลจากประกาศฉบับดังกล่าวระบุว่า เมื่อประกาศฉบับนี้มีผลบังคับใช้ (5 กุมภาพันธ์ 2559) กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องให้บริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง หรือเสียงบรรยายภาพ อย่างน้อย 60 นาทีต่อวัน เมื่อประกาศนี้มีผลบังคับใช้ครบ 1 ปีแล้ว (5 กุมภาพันธ์ 2560) ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องให้บริการ ล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ รวมกันอย่างน้อยวันละ 60 นาที และเมื่อประกาศนี้มีผลบังคับใช้ครบ 2 ปีแล้ว (5 กุมภาพันธ์ 2561) ผู้ได้รับใบอนุญาต จะต้องให้บริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพในอัตราส่วนร้อยละที่กำหนด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 ตารางร้อยละของรายการประเภทข่าวสารหรือสาระที่เป็นสาธารณะประโยชน์

ที่กำหนดให้ต้องมีบริการพิเศษสำหรับผู้พิการ

ประเภทบริการ	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5
บริการล่ามภาษามือ (ร้อยละ)	5	5	7	7	9
บริการคำบรรยายแทนเสียง (ร้อยละ)	40	40	50	50	60
บริการเสียงบรรยายภาพ (ร้อยละ)	5	5	7	7	10

ที่มา: คณะกรรมการกิจการโทรทัศน์ กิจการกระจายเสียง และกิจการโทรคมนาคม, (2559)

โดยตัวเลขร้อยละที่ปรากฏทั้งหมด หมายถึง ร้อยละของจำนวนรายการที่เป็นรายการข่าวสาร หรือสาระที่เป็นสาธารณประโยชน์ และปีที่ 1 ในตารางที่กำหนด หมายความว่า ตั้งแต่วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2561 เป็นต้นไปตลอดระยะเวลา 5 ปี ตามที่ประกาศกำหนด ซึ่งหากเทียบตามเวลาในปัจจุบัน (กันยายน 2560) การออกอากาศรายการโทรทัศน์ ควรจะมีบริการทั้ง 3 รวมกันทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 60 นาที ต่อวัน

แต่ในเวลาต่อมา ในวันที่ 4 เมษายน 2560 (ภายหลังจากการบังคับใช้ประกาศฉบับดังกล่าว เป็นระยะเวลา 1 ปีเศษ) กสทช. ได้ทำการออกประกาศในรูปแบบของราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนพิเศษ 97 ง เรียกว่า ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ 2) โดยมีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับการเลื่อนการบังคับใช้ ในเรื่องการจัดทำบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ ดังนี้

1. ประกาศฉบับที่ 2 นี้จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดระยะเวลาการบังคับใช้ประกาศเกี่ยวกับบริการทั้ง 3 โดยเป็นการประกาศให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และเพื่อไม่ให้เป็นการระแกว่าผู้รับใบอนุญาตอย่างเกินสมควร

2. ประกาศฉบับที่ 2 นี้จัดทำขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงกรอบเวลาและการบังคับใช้ที่เคยได้ระบุไว้ในประกาศฉบับปี 2559 ดังนี้ กำหนดให้เมื่อประกาศฉบับปี 2559 ได้มีการบังคับใช้เป็นระยะเวลา 2 ปี ตรงกับวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2561 (จากเดิมกำหนดไว้เพียง 1 ปี) กำหนดให้ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องให้บริการ ล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ **รวมกัน**อย่างน้อยวันละ 60 นาที และเมื่อประกาศนี้มีผลบังคับใช้ครบ 3 ปี ตรงกับวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2562 (จากเดิมกำหนดไว้เพียง 2 ปี) ผู้ได้รับใบอนุญาต จะต้องให้บริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพในอัตราส่วนร้อยละที่กำหนด

เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาแล้วพบว่า ประกาศฉบับที่ 2 ที่ทาง กสทช. ได้จัดทำขึ้นนั้น เป็นการยืดเวลาในการดำเนินการตามประกาศฉบับปี 2559 ออกไปอีก 1 ปี โดยให้เหตุผลในเชิงเศรษฐกิจและความพร้อมของผู้ได้รับใบอนุญาต รวมถึงมีการระบุในเรื่องของการเป็นภาระแก่ผู้ได้รับใบอนุญาตอย่างเกินสมควรด้วย ซึ่งเป็นการสะท้อนอย่างหนึ่งว่า ประกาศฉบับแรกที่ทาง กสทช. ได้ประกาศเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 นั้น ไม่สามารถมีการบังคับใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และชัดเจนเท่าที่ควร จึงทำให้ต้องมีการประกาศเลื่อนการบังคับใช้ออกไปเป็นระยะเวลา 1 ปี ดังกล่าว โดยอาจมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมให้การบังคับใช้ในนโยบายดังกล่าวไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ตามที่ กสทช. ได้วางนโยบายไว้แต่ต้น ในทั้ง 3 บริการ ได้แก่ ล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ

สำหรับบริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description – AD) ในประเทศไทย เริ่มมีการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพออกอากาศทางโทรทัศน์ครั้งแรกในเดือนมิถุนายน 2556 โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ภทธีรา สารากรปริักษ์, 2557) ซึ่งแผนแนวทางการพัฒนาเรื่องเสียงบรรยายภาพนี้มีขึ้นเป็นฉบับแรกเป็นระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2555 – 2559) ดำเนินการทั้งในเรื่องของการพัฒนาองค์ความรู้ด้านเสียงบรรยายภาพในประเทศไทย ตลอดจนการสร้างผลงานเสียงบรรยายภาพในประเทศ

ไทยด้วย (กิตติพงษ์ สุทธิ, สัมภาษณ์, 2557) จะเห็นได้ว่าการดำเนินการผลิตเสียงบรรยายภาพเพื่อผู้พิการทางการมองเห็นยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น และยังต้องการความคิดเห็นจากหลายฝ่ายทั้งผู้ชม ผู้พิการทางการมองเห็น ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ นักวิชาการ (ภัทธีรา สารากรบริรักษ์, 2557) รวมถึงสถานีโทรทัศน์ หรือผู้ที่ได้รับใบอนุญาตเอง จะต้องมีความตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญ (ตรี บุญเจือ, สัมภาษณ์, 2560)

การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกาศใช้นโยบายสื่อเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์

เมื่อพิจารณาจากรายงานเชิงวิชาการ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ สามารถจำแนกออกได้เป็น 5 ส่วน ได้แก่

1. ตัวแทนผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น (คุณกิตติพงษ์ สุทธิ ผู้อำนวยการสถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา)
2. ผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ (คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ผู้สร้างสรรค์เสียงในภาพยนตร์ บริษัท เสียงสนุก ครีเอชั่น จำกัด และผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพในสื่อ)
3. นักวิชาการในสาขานิเทศศาสตร์ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารดา กรุจิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
4. ตัวแทนสถานีโทรทัศน์หรือผู้ที่ได้รับใบอนุญาต (คุณธรรณิฉัตรรักษา จากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส, เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจกรรมทางวิชาการ สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ)
5. หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลในเชิงนโยบาย (ดร. ตรี บุญเจือ ผู้อำนวยการส่วนใกล้ชิดข้อพิพาทและเลขานุการคณะกรรมการสำนักคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.))

โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จากแต่ละภาคส่วนในประเด็นต่อไปนี้

1. มุมมองต่อสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ในประเทศไทยปัจจุบัน ตลอดจนความคาดหวังต่อสถานการณ์ดังกล่าว หลังจกมีการประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2559
2. ข้อจำกัด อุปสรรคที่พบในการดำเนินงานหรือการเข้าถึงสื่อเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ และแนวทางแก้ไข
3. แนวโน้มของสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ ภายหลังจากที่มีการประกาศเลื่อนการบังคับใช้ประกาศเกี่ยวกับบริการเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์

4. ภาพรวมในปัจจุบันและข้อเสนอแนะในการพัฒนาบริการเสียงบรรยายภาพสำหรับรายการโทรทัศน์ในประเทศไทย

โดยรายละเอียดในประเด็นต่างๆ สามารถนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

2. มุมมองต่อสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ในประเทศไทยปัจจุบัน

ตลอดจนความคาดหวังต่อสถานการณ์ดังกล่าว หลังจากมีการประกาศใช้

ราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. 2559

ในประเด็นเรื่องมุมมองต่อสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในปัจจุบัน หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยพบประเด็นในเชิงความคาดหวังดังต่อไปนี้

2.1 ความคาดหวังในเชิงปริมาณทั้งในการรับชมและการผลิต

ในส่วน of มุมมองต่อสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในปัจจุบัน และความคาดหวังต่อสถานการณ์ดังกล่าว คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ผู้อำนวยการสถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา ตัวแทนจากกลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น ระบุว่า ในช่วงก่อนการบังคับใช้ประกาศ พ.ศ. 2559 ทางกลุ่มผู้พิการทางการมองเห็นมีความคาดหวังและต้องการเห็นบริการเสียงบรรยายภาพในสื่อที่ใกล้ตัวอย่างสื่อโทรทัศน์ โดยไม่ได้มีการคาดหวังถึงเรื่องตัวเลข ประเภทรายการ หรือจำนวนรายการแต่อย่างใด สามารถเป็นรายการประเภทใดก็ได้ เพียงแค่ให้มีในรายการที่มีการรับชมเป็นประจำ หรือเพียง “เปิดแล้วเจอ” แต่เมื่อมีการประกาศใช้ประกาศฉบับดังกล่าวแล้ว กลับพบว่า แม้ทางผู้พิการทางการมองเห็น ไม่ได้ตั้งเป้าหมายที่เป็นจำนวนหรือตัวเลขแน่นอน ก็ยังไม่สามารถสังเกตเห็นหรือรับรู้ความเคลื่อนไหวใดๆ ที่เป็นเรื่องบริการเสียงบรรยายภาพได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นผู้พิการทางการมองเห็นที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามด้วยแล้ว ยิ่งแทบจะไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่ามีการกำหนดให้บริการเสียงบรรยายภาพขึ้นในรายการ โทรทัศน์ไม่สามารถรับรู้ได้ว่ามีบริการเสียงบรรยายภาพให้จับต้องได้จริงๆ ทั้งในเชิงของปริมาณ และการกระจายตัวของรายการ ซึ่งอาจหมายรวมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความตื่นตัวของผู้พิการทางการมองเห็นเองและจากทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องที่มีน้อยมาก ทั้งจากฝั่งผู้ผลิต ผู้กำกับดูแล สื่อมวลชน (เช่น การพูดถึงในสื่อต่างๆ)

ในขณะที่ตัวแทนจากผู้ออกแบบและจัดทำเสียงในภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ และเป็นผู้มีประสบการณ์ในการจัดทำเสียงบรรยายภาพในสื่อ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี กล่าวถึงความคาดหวังต่อบริการเสียงบรรยายภาพจากการประกาศในปี พ.ศ. 2559 ว่า เห็นว่าเป็นโอกาสที่ดีที่ภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของผู้พิการมากขึ้น ซึ่งถึงแม้ว่าจะยังเป็นเพียงจุดเริ่มต้นและอาจจะมี

ปัญหาตามมาได้มาก แต่ก็เป็นเรื่องดีที่จะมีรายการทำเพื่อผู้พิการทางการมองเห็นมากขึ้น โดยใน ส่วนของผู้ผลิตงานเองสามารถมีโอกาสในการทดลองรูปแบบการผลิตและสร้างสรรค์เสียงบรรยาย ใหม่ๆ ได้เพิ่มเติมด้วย และคาดหวังว่าในฐานะผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพ จะได้ทำงานมากขึ้น ใน รายการที่หลากหลาย และโจทย์รายการที่ทำหายุต่อการผลิตเสียงบรรยายภาพมากขึ้น

เมื่อประกาศ พ.ศ. 2559 มีการประกาศใช้แล้วนั้น คนยังไม่เห็นความเปลี่ยนแปลง ในเชิงปริมาณรายการโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพ และยังไม่พบความเปลี่ยนแปลงหรือความ กระตือรือร้นจากทางสถานีโทรทัศน์มากเท่ากับที่คาดหวังไว้ในช่วงก่อนที่ประกาศจะมีผลบังคับใช้ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับตัวแทนจากกลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็นอีกด้วย

2.2 ความคาดหวังในเชิงปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา ตลอดจนการขาดองค์ความรู้ในการ ปฏิบัติงาน

ทางด้านตัวแทนจากนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารดา ครุจิต ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ ภาควิชาวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้มีประสบการณ์ด้านการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ระบุถึงมุมมองต่อ สถานการณ์เสียงบรรยายภาพในปัจจุบันและความคาดหวังว่า มีความไม่แน่ใจในเรื่องของการปฏิบัติ จริง ซึ่งยังพบว่าสังคมยังขาดองค์ความรู้ในส่วนนี้อยู่มาก โดยบุคคลภายนอกมักจะมองว่าเสียง บรรยายภาพไม่ได้มีความซับซ้อนซึ่งตรงข้ามกับความเป็นจริง และเสียงบรรยายภาพมีส่วนที่ เกี่ยวเนื่องกับองค์ความรู้ในเชิงภาษาศาสตร์ เป็นผลให้กระบวนการการผลิตค่อนข้างมีความซับซ้อน ทำให้ในมุมมองเชิงวิชาการมีความกังวลในเรื่องความเป็นไปได้ และการขาดความรู้ในเชิงปฏิบัติ ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการทำได้จริงตามที่นโยบายกำหนด แต่อาจไม่ได้ชิ้นงานที่มีคุณภาพที่สอดคล้องตาม หลักการที่ควรจะเป็นได้

เมื่อประกาศฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ แรงด้านที่เกิดขึ้นน่าจะเกิดมาจากกลุ่มที่ เป็นผู้ผลิต และสถานีโทรทัศน์ เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจาก ต้องมีการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งถึงแม้ว่าประกาศฉบับนี้จะมีการระดมมาตรการ ส่งเสริมไว้ด้วยก็ตาม

เมื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นหลังการประกาศใช้ พ.ศ. อารดา ครุจิต พบว่า จากที่ คาดการณ์ไว้ว่าจะเกิดแรงด้านในปริมาณมาก กลับเป็นว่ามีสถานีโทรทัศน์จำนวนมากที่มีความยินดี ที่จะดำเนินการผลิต พร้อม และเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการให้บริการเสียงบรรยายภาพ อย่างเช่น ไทยพีบีเอส สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดูแล และรับผิดชอบกับกระบวนการผลิตเสียงบรรยายภาพอย่างจริงจังมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน

สถานีโทรทัศน์ที่มีขนาดเล็ก ยังมีความไม่แน่ใจในกระบวนการผลิต โดยทั้งนี้อาจจะต้องรององค์ความรู้เชิงการผลิตจากสถานีใหญ่ก่อน

สำหรับตัวแทนสถานีโทรทัศน์ คุณธาริณีจันทร์รักษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจกรรมทางวิชาการ สถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ดูแลเรื่องการผลิตและออกอากาศเสียงบรรยายภาพในสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้ระบุถึงมุมมองต่อสถานการณ์เสียงบรรยายภาพสำหรับรายการโทรทัศน์ในประเทศไทยปัจจุบันว่า ในมุมมองของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส สถานีได้มีการเตรียมการมาก่อนล่วงหน้า และมีความตื่นตัวในการจัดทำเสวนา และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้แก่เจ้าหน้าที่ พนักงานที่เกี่ยวข้องกับสายงานผลิตรายการและการออกอากาศ รวมทั้งได้มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรไปยังสถาบันการศึกษา (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) เพื่อเตรียมตัวสำหรับประกาศเรื่องเสียงบรรยายภาพที่จะเกิดขึ้นในปี 2559 ที่ผ่านมา ซึ่งเมื่อมีการจัดอบรมแล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตรายการมีความตื่นตัวค่อนข้างมาก โดยข้อได้เปรียบอย่างหนึ่งของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส คือ รายการส่วนใหญ่ของช่องได้มีการกำหนดไว้แล้วให้เป็นรายการสารประโยชน์ สอดคล้องกับประเภทรายการที่มีการกำหนดไว้ในประกาศฉบับดังกล่าว แต่ในส่วนนี้อาจเป็นปัญหาหรือเป็นข้อกังวลกับสถานีโทรทัศน์อื่นๆ

ทั้งนี้ ทางสถานีระบุว่า ในช่วงปีพ.ศ. 2558 ก่อนช่วงที่มีการกำหนดใช้ประกาศฉบับดังกล่าว เป็นช่วงที่สถานีไทยพีบีเอสกำลังจะสิ้นสุดสัญญากับทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเรื่องการจัดทำและการออกอากาศรายการที่มีเสียงบรรยายภาพ ทำให้ทางสถานีมีการจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่พนักงานและเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรเพิ่มมากขึ้นอย่างเข้มข้น เพื่อให้ทางสถานีสามารถผลิตเสียงบรรยายภาพที่มีมาตรฐานได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ ทางสถานีไม่ได้มีการตั้งเป้าหรือคาดการณ์ไว้ว่าจะมีการออกอากาศรายการที่มีเสียงบรรยายภาพ ที่ชั่วโมงต่อวัน หรือที่รายการ แต่จากการกำหนดใช้ประกาศฉบับดังกล่าว ทำให้สถานีโทรทัศน์ต้องมีการผลิตรายการใหม่เพิ่มมากขึ้น เพื่อนำรายการเหล่านั้นมาจัดทำเป็นรายการที่มีเสียงบรรยายภาพ

นอกจากนี้ ทางสถานีไทยพีบีเอส ได้มีการจัดทำการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้พิการทางการมองเห็นต่อบริการเสียงบรรยายภาพที่ได้ออกอากาศทางสถานี พบว่า กลุ่มผู้พิการทางการมองเห็น ไม่ได้มีการสะท้อนความเห็นเชิงลบ เพียงแค่ต้องการให้มีการจัดทำให้หลากหลายมากขึ้นในช่วงต้น โดยมีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากทาง ตัวแทนผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น และตัวแทนจากนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ที่ระบุว่าไม่ควรมีการจำกัดกรอบของรายการ โทรทัศน์อีกด้วย

นอกจากนี้ ดร. ตรี บุญเจือ ผู้อำนวยการส่วนใกล้เคียงข้อพิพาทและเลขานุการ คณะอนุกรรมการสำนักคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กล่าวถึงมุมมองต่อสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในประเทศไทยว่า การกำหนดใช้ประกาศเกี่ยวกับบริการเสียงบรรยายภาพใน พ.ศ. 2559 นี้ เป็นการดำเนินการตามกฎหมายใหญ่ คือ พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2551 ในมาตรา 36 ที่ระบุถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างบุคคลทั่วไป และอำนาจที่ทาง กสทช. มีอยู่เป็นอำนาจในเชิงการปกครอง โดยทาง กสทช. ตระหนักถึงภาระที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการจากการกำหนดใช้ประกาศฉบับดังกล่าว แต่ในขณะเดียวกัน กสทช. จะต้องทำการ "ประกัน" การคุ้มครองสิทธิของผู้พิการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 36 ดังนั้น สิ่งที่ทาง กสทช. คาดหวังจากการกำหนดใช้ประกาศฉบับ พ.ศ. 2559 คือ การเสียสละบางอย่างจากผู้ประกอบการ และผู้ได้รับใบอนุญาตที่จะดำเนินการตามที่มีการกำหนดไว้ ในขณะเดียวกันทาง กสทช. เองยังให้ความสำคัญในความสมดุลกันระหว่างสิ่งที่คุ้มครอง และสิ่งที่สามารถกระทำได้ในเชิงปฏิบัติ ภายใต้สถานการณ์ใดๆ

แต่ด้วยการประกาศใน พ.ศ. 2559 ที่ผ่านมา ยังไม่ได้ประกาศใช้อย่างเต็มรูปแบบ กล่าวคือ ยังอยู่ในช่วงบทเฉพาะกาลของประกาศฉบับดังกล่าว จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ยังไม่มี ความเคลื่อนไหวสำหรับบริการเสียงบรรยายภาพอย่างเป็นรูปธรรมมากเท่าที่ควร และในความเป็นจริง การกำหนดใช้อย่างเต็มรูปแบบจะต้องมีการเริ่มดำเนินการไปแล้ว เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ที่ผ่านมา แต่เนื่องจากการประกาศเลื่อนระยะเวลาดำเนินการออกไปอีก 1 ปี ณ ปัจจุบันจึงยังเป็นเพียงแค่บทเฉพาะกาลเท่านั้น ยังไม่มีการบังคับใช้อย่างเต็มที่ จากข้อกำหนดในประกาศฉบับดังกล่าว ด้วยเหตุนี้จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ยังทำให้ไม่สามารถเห็นผลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากนัก ซึ่งเป็นไปตามการวิเคราะห์สถานการณ์จาก คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ตัวแทนกลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น ที่ระบุว่า ในปัจจุบันยังไม่สามารถพบเห็นรายการโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพอย่างเป็นรูปธรรมได้มากนัก

อย่างไรก็ตาม จากการกำหนดใช้ประกาศดังกล่าวเมื่อ พ.ศ. 2559 ทาง กสทช. ได้รับ กระแสตอบรับจากผู้ประกอบการและสถานีโทรทัศน์ กล่าวคือ ได้มีการรวมตัวกันของ สถานีโทรทัศน์ดิจิทัล (9 บริษัท และ 1 องค์กร) จัดทำหนังสือมายัง กสทช. เกี่ยวกับการกำหนดให้ จัดทำบริการสำหรับผู้พิการทั้ง 3 รูปแบบ โดยนำเสนอถึงปัญหาด้านสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน และสถานการณ์ของสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ที่ยังไม่พร้อมต่อการแบกรับภาระการจัดทำบริการเสียงบรรยายภาพเพิ่มเติม จึงทำให้ทาง กสทช. ได้มีการพิจารณาและเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องประกาศ ขยายระยะเวลาการกำหนดใช้นโยบายดังกล่าวออกไปอีก 1 ปี โดยในส่วนนี้สอดคล้องกับ

แนวความคิดเรื่องเศรษฐกิจและเรื่องค่าใช้จ่ายที่ทางสถานีโทรทัศน์จะต้องทำการแบกรับ จาก ผศ. อารดา คุรุจิต และคุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี อีกด้วย

3. ข้อจำกัด อุปสรรคที่พบในการดำเนินงานหรือการเข้าถึงสื่อเสียงบรรยายภาพ ในรายการโทรทัศน์ และแนวทางแก้ไข

ในประเด็นเรื่องข้อจำกัด และอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานหรือการเข้าถึงเสียงบรรยายภาพนั้น หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

3.1 ข้อจำกัดทางด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้พิการทางการมองเห็น

ในเรื่องอุปสรรคหรือข้อจำกัดที่พบ ทางตัวแทนผู้พิการทางการมองเห็นมองว่าเป็นข้อจำกัดที่ไม่สามารถทำให้มีการเข้าถึง หรือรับรู้สื่อเสียงบรรยายภาพได้ ได้แก่ (1) เรื่องความเปลี่ยนแปลงระบบการออกอากาศจากระบบอนาล็อกเป็นดิจิทัล จำนวนช่องที่มากขึ้นทำให้เกิดการควบคุมและการรับรู้ว่าช่องใดกำลังออกอากาศอยู่ยากขึ้น และไม่สามารถติดตามได้เหมือนในอดีต (2) การขาดการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อผู้พิการทางการมองเห็นเข้ามาช่วยในการควบคุมการเข้าถึงเสียงบรรยายภาพ เช่น การผลิต Talking Set Top Box การใช้ Universal Remote ที่ถูกออกแบบมาให้ผู้พิการทางการมองเห็นสามารถควบคุมได้หรือการใช้ Electronic Program Guide (EPG) ซึ่งเป็นตัวบอกรายละเอียดของช่อง หรือรายการที่กำลังออกอากาศ โดยจะบอกเป็นเสียงที่ผู้พิการทางการมองเห็นสามารถเรียกดูได้ ซึ่งในเรื่องเทคโนโลยีดังกล่าว ผู้ผลิตในประเทศยังไม่ได้มีการผลิตเกิดขึ้น ทำให้ยังไม่มีมีการนำออกมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในประเด็นนี้ได้เคยมีการกล่าวถึงและชี้แจงไปยังหน่วยงานผู้รับผิดชอบแล้ว แต่ปัญหาที่ตามมาคือ เรื่องทุนในการผลิตที่สูงขึ้น และการไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบเข้ารับการผลิตได้ จึงทำให้ยังไม่ปรากฏการดำเนินการในส่วนนี้ และอาจยังไม่สามารถหาข้อยุติ ข้อสรุปได้ โดย คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ระบุว่า ล่าสุดมีการนำเสนอขึ้นเป็นโครงการพิเศษเพื่อจัดทำ Talking Set Top Box สำหรับผู้พิการทางการมองเห็น ไม่รวมไปกับ Set Top Box ทั่วไป และ (3) การตื่นตัวของผู้บริโภคที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็นเอง และหมายรวมถึงการประชาสัมพันธ์ การรายงานความคืบหน้าต่างๆ ทำให้ผู้พิการทางการมองเห็นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถรู้ได้ว่ามีบริการนี้เกิดขึ้นในรายการโทรทัศน์

สำหรับแนวทางแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว ตัวแทนกลุ่มผู้พิการทางการมองเห็นระบุว่า ควรมีการผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพให้ออกมาเป็นรูปธรรม และควรมีความสมดุลในเชิงปริมาณ และการกระจายตัวไปยังช่องต่างๆ ไม่ควรกระจุกตัวอยู่เพียงช่องใดช่องหนึ่ง ซึ่งควร

เริ่มจากการกระจายตัวในเรื่องเวลาการออกอากาศ เพราะบางครั้งมีการออกอากาศในช่วงที่ไม่ได้มีผู้ชม เช่น ช่วง 4 นาฬิกา หรือตีกลางๆ และควรมีการกระจายตัวในช่องต่างๆ มากขึ้น แต่ทั้งนี้การกระจายตัวในเรื่องรูปแบบรายการอาจจะไม่สามารถทำได้ เนื่องจากมีการกำหนดประเภทรายการไว้แล้วจาก กสทช. และในเรื่องนี้ทำให้เกิดปัญหาต่อบางช่องที่มีรายการโทรทัศน์ที่สอดคล้องกับข้อกำหนด (รายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์สาธารณะ) น้อย หรือ ไม่มีเลย โดยในส่วนนี้อาจมีการนำกลับไปทบทวนข้อกำหนดจากประกาศฉบับดังกล่าว เนื่องจากในประเทศใดๆ ก็ตาม มีการระบุนอกมาชัดเจนว่าสิ่งที่ผู้พิจารณาการมองเห็น ต้องการรับชมรายการประเภทบันเทิง หรือ กีฬา ซึ่งคุณกิตติพงศ์ สุทธิ มองว่า รายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นสาธารณะประโยชน์ตามที่ กสทช. ได้ระบุไว้นั้น อาจจะไม่มีมีความจำเป็นต้องสื่อสารในเชิงรายละเอียดของภาพ เท่ากับรายการประเภทบันเทิง ยกตัวอย่างเช่นรายการประเภท Talk Show บางครั้งอาจมีท่าทางอะไรอยู่ได้บ้าง แต่เมื่อฟังแล้วผู้พิจารณาการมองเห็นอาจจะยังสามารถเชื่อมโยงได้มากกว่ารายการประเภทละคร ซึ่งมองว่าในระยะยาวแล้วอาจจะต้องมีการทบทวนเพื่อปรับเกิดขึ้น แต่ในระยะเริ่มต้นอาจจะยังไม่มีมีความจำเป็นต้องทบทวนข้อกำหนดดังกล่าว เพียงแค่ควรเริ่มต้นให้มีการผลิตบริการออกมาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น น่าจะทำให้เกิดการตื่นตัวได้มากขึ้นตามมา ทั้งทางช่อง ผู้ผลิต หรือการประชาสัมพันธ์ของสื่อ เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ และสุดท้ายผู้บริโภคก็จะมีการขวนขวายเพื่อเข้าถึงสื่อเสียงบรรยายภาพเหล่านั้นได้มากขึ้น โดยในปัจจุบันนี้ คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ระบุว่า มักจะมีเพียงแค่การจัดประชุม หรือการสัมมนาต่างๆ เท่านั้น ซึ่งสุดท้ายแล้วผลที่ออกมามักจะมีเพียงแค่หัวข้อ หรือปัญหาเท่านั้น แต่ยังไม่ได้มีการนำปัญหาเหล่านั้นมาแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมรวมถึงเรื่องช่องว่างทางนโยบายในเรื่องของการกำหนดสัดส่วนร้อยละ หรือในระยะแรกที่อนุญาตให้มีการผลิตทั้ง 3 บริการรวมกันอย่างน้อย 60 นาที ซึ่งทำให้เกิดเป็นช่องว่างสำหรับผู้ผลิตเอง ที่จะสามารถเลือกบรรยายภาพในส่วนใดและเท่าใดก็ได้ เสียงบรรยายภาพอาจจะมีแค่ช่วงตอนเปิดรายการเพียง 5 นาที และจากนั้นก็ไม่มีอีกเลยก็ได้ แต่ไปเพิ่มเติมบริการอื่นๆ แทน เป็นต้น

ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์เข้าหาผู้พิจารณาการมองเห็น คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ระบุว่า การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเสียงบรรยายภาพควรมีปรากฏอยู่ในโทรทัศน์ให้มากขึ้น จากนั้นจะมีการพูดคุยกันในชุมชนของผู้พิจารณาการมองเห็นแบบ ปากต่อปาก จนทำให้เกิดความตื่นตัวได้ต่อไป โดยอีกปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ การเปลี่ยนระบบเพื่อเข้าสู่โทรทัศน์แบบดิจิทัลในประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นค่อนข้างล่าช้า ทำให้ช่วงเวลาที่โทรทัศน์จะเป็นสื่อหลักได้นั้นค่อนข้างสั้น เพราะการเปิดรับสื่อของผู้ชมในปัจจุบัน ไม่ได้อยู่ที่โทรทัศน์เป็นหลักอีกต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม การเริ่มต้นบริการเสียงบรรยายภาพให้เกิดขึ้นในโทรทัศน์ก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะขยายออกไปสู่ Platform ต่างๆ ได้ต่อไป และคุณกิตติพงศ์ สุทธิ ระบุว่าผู้พิจารณาการมองเห็นสามารถเข้าถึงโทรทัศน์ได้ง่าย

กว่าการเข้าถึงบริการจากคอมพิวเตอร์ โดยคนตาบอดส่วนใหญ่อาจจะยังไม่ได้มีการเรียนรู้ในการใช้งานคอมพิวเตอร์มากนัก จึงอาจเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงได้อีกประการหนึ่ง

ซึ่งทั้งนี้ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ตัวแทนผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพในสื่อ ได้กล่าวถึงอย่างมีความสอดคล้องกับ ตัวแทนจากกลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น คือ เรื่องของการเข้าถึงเทคโนโลยี โทรทัศน์ดิจิทัล ผ่านอุปกรณ์ Set Top Box ซึ่งน่าจะเป็นปัญหาทั้งในส่วนของผู้ใช้งานที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น และผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ โดยควรมีการให้ความรู้เรื่องการใช้งาน Set Top Box แก่ทั้งผู้ใช้งาน และทางสถานีโทรทัศน์ด้วย ซึ่งบาง Set Top Box จะมีปุ่มให้กดสำหรับเปิดเสียงบรรยายภาพ ในขณะที่บางบริษัทไม่ได้ทำไว้ หรือทำไว้แต่ไปอยู่รวมกันกับการใช้งานอื่นๆ ทำให้เกิดอุปสรรคในการใช้งานได้ แต่สุดท้ายแล้ว คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี เชื่อว่าผู้พิการทางการมองเห็นสามารถที่จะเปิดรับสื่อโทรทัศน์ระบบดิจิทัล ผ่านอุปกรณ์ Set Top Box ได้ไม่ยาก หากโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลเหล่านั้น มีบริการที่พิเศษ เพื่อดึงดูดให้เกิดการใช้งานขึ้น

เช่นเดียวกับ คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ตัวแทนจากกลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น และคุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ตัวแทนจากกลุ่มผู้ผลิตเสียงในสื่อภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ ผศ. อารดา ครุจิต ระบุว่าในเรื่องความพร้อมสำหรับการใช้งานระบบโทรทัศน์ดิจิทัลเอง อาจจะเป็นอีกหนึ่งข้อจำกัดที่ทำให้ยังไม่เกิดการเข้าถึงสื่อเสียงบรรยายภาพได้ พบว่าระบบโทรทัศน์แบบดิจิทัลยังไม่เข้าถึงทุกครัวเรือน เกิดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) ขึ้น ซึ่งต้องมีการปรับแก้ในเชิงนโยบายประเทศในภาพรวม และต้องมีการแก้ไขตั้งแต่ความเหลื่อมล้ำเชิงเศรษฐกิจด้วย จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาคือความเหลื่อมล้ำของผู้พิการทางการมองเห็นที่ต้นเหตุได้ รวมถึงยังไม่ได้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการรับหรือการใช้งานโทรทัศน์ระบบดิจิทัลอย่างเพียงพอ ซึ่งจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้พิการทางการมองเห็นไม่สามารถเข้าถึงสื่อที่เป็นเสียงบรรยายภาพได้ และนำไปสู่การที่ผู้รับสารไม่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน ทำให้กระบวนการที่เกิดขึ้นกลายเป็นการพัฒนาแบบบนลงล่าง (Top Down) เพียงทางเดียว ส่งผลให้ยังไม่สามารถคาดการณ์หรือนำเสนอได้อย่างชัดเจนว่าผู้พิการทางการมองเห็นได้รับและใช้สื่อเหล่านี้อย่างคุ้มค่าหรือไม่ จากการลงทุนผลิตเสียงบรรยายภาพในทั้งอุตสาหกรรมโทรทัศน์ในประเทศไทยที่มีมูลค่ารวมสูงถึงหมื่นล้านบาท รวมถึงการเปลี่ยนผ่านระบบโทรทัศน์เข้าสู่ระบบดิจิทัลที่ช้าเกินไป ทำให้ผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น มีการเปิดรับสารจากสื่อใหม่อย่างอินเตอร์เน็ตมากขึ้น ความสนใจในการเปิดรับสื่อจากโทรทัศน์จึงน้อยลงไปตามลำดับ นอกจากนี้ยังรวมถึงเรื่ององค์ความรู้ที่ในสถานการณ์ปัจจุบัน สถานีโทรทัศน์ยังไม่มีความพร้อมในระดับที่เหมาะสม และการพัฒนาให้เกิดเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยในการผลิต ให้ใช้เวลาในการผลิตน้อยลง

3.2 ข้อจำกัดจากเนื้อหาในนโยบายของ กสทช.

ในขณะเดียวกัน มุมมองจากตัวแทนผู้ผลิตเสียงในสื่อ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ระบุว่า เนื่องจากประกาศฉบับ พ.ศ. 2559 ที่มีการประกาศใช้นั้น ยังมีช่องโหว่ในเรื่องของการบังคับบริการเสียงบรรยายภาพ กล่าวคือ ในช่วงระยะแรก ผู้ได้รับใบอนุญาตสามารถเลือกที่จะผลิตบริการใดก็ได้จากทั้ง 3 รูปแบบบริการ เพื่อให้ครบตามเวลาต่อวันที่ทาง กสทช. ได้กำหนด ซึ่งผู้ได้รับใบอนุญาตอาจมีการผลิตเสียงบรรยายภาพเพียง 3 – 5 นาทีก็ได้ และไปเสริมด้วยบริการอื่นๆ แทน เพราะบริการเสียงบรรยายภาพเป็นบริการที่มีการใช้เวลาและกระบวนการเชิงศิลป์ค่อนข้างมาก เมื่อเทียบจากทั้ง 3 บริการที่ประกาศกำหนด หรือทางช่องอาจจะมีการทำเพียงให้ผ่านข้อกำหนดแต่ไม่ได้ทำเพราะว่าเห็นประโยชน์อย่างแท้จริงของบริการเสียงบรรยายภาพ ซึ่งช่องโหว่ของข้อกำหนดดังกล่าว มีการกำหนดเพียงแต่เวลาต่อวันเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดว่าส่วนใดต้องทำการบรรยาย ซึ่งในกรณีนี้ ทำให้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ หรือสถานีโทรทัศน์ สามารถเลือกที่จะทำการบรรยายในส่วนที่เป็นส่วนหัวรายการ หรือท้ายรายการก็ได้ เพื่อให้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนดเท่านั้น

นอกจากนี้ ข้อจำกัดที่พบในการผลิตรายการที่มีเสียงบรรยายภาพคือเรื่องของงบประมาณ ซึ่งอาจจะทำให้ทางสถานีโทรทัศน์ไม่สามารถที่จะเพิ่มงบประมาณในการผลิตได้อย่างเต็มที่ ซึ่งในส่วนนี้ คุณคุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ระบุว่า มีหลายสถานีโทรทัศน์ที่มีความตั้งใจและความประสงค์ที่จะผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพ แต่ภายหลังจากการตรวจสอบเรื่องงบประมาณการลงทุนและบุคลากรแล้ว ก็ไม่ได้มีการดำเนินการต่อไปจนสำเร็จ และข้อจำกัดที่พบจากเนื่องจากการผลิตเสียงบรรยายภาพ คือ กระบวนการทำงานที่มีความซับซ้อนกว่าบริการอื่นๆ และเป็นการใช้เวลาเพิ่มเติมจากการผลิตรายการในรูปแบบปกติ และเรื่องเนื้อหา หรือ ประเภทของรายการที่มีการกำหนดไว้ในประกาศดังกล่าว ซึ่งตนคิดว่าเป็นประเภทรายการที่มีความเป็นไปได้ยากในการผลิตรายการประเภทข่าวสารหรือสาระที่เป็นสาระณะประโยชน์ในรูปแบบของเสียงบรรยายภาพ ตามที่ประกาศได้กำหนดไว้ดังกล่าว

ในขณะเดียวกัน อีกหนึ่งข้อจำกัดที่ทำให้การดำเนินการเรื่องการผลิตเสียงบรรยายภาพไม่เติบโตเท่าที่ควร คือเรื่องความรู้ความเข้าใจของการผลิตเสียงบรรยายภาพในแต่ละสถานีโทรทัศน์ โดยในความเป็นจริงควรมีแผนก หรือส่วนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตเสียงบรรยายภาพในสื่อโดยตรง ไม่ควรนำภาระงานนี้ไปเพิ่มเติมให้กับผู้ที่ทำหน้าที่ในฝ่ายผลิตรายการปกติ ทำให้เกิดภาระงานที่เพิ่มขึ้นภายใต้คำตอบแทนที่อาจไม่เพิ่มขึ้นตาม ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยจัดทำส่วนที่ดูแลเรื่องเสียงบรรยายภาพโดยตรง จัดจ้างบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วเพิ่มเติม หรือหากมีงบประมาณเพียงพอ สามารถทำการจัดซื้อจัดจ้างหน่วยงานอิสระภายนอกเพื่อเข้าไปดำเนินการได้ ทั้งนี้ จะต้องขึ้นกับการจัดสรรงบประมาณของทางสถานีด้วย หรือในแต่ละสถานีโทรทัศน์

ควรส่งเรื่องเพื่อนำเสนอความต้องการเชิงความรู้ความเข้าใจไปยัง กสทช. เพื่อขอการสนับสนุนในเชิงความรู้และการอบรม และในขณะเดียวกัน หากยังคงมีการบังคับในเรื่องประเภทรายการข่าวสารและสาระด้วยแล้ว ยิ่งเป็นรายการที่มีความเร่งรีบและการออกอากาศแบบวันต่อวัน ซึ่งการผลิตเสียงบรรยายภาพอาจจะต้องการระยะเวลาในการผลิตที่มาก จึงอาจเป็นอีกข้อจำกัดหนึ่งในเรื่องการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ได้

ตัวแทนจากนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ผศ. อารดา ครุจิต กล่าวเกี่ยวกับข้อจำกัดและอุปสรรคที่พบไปในทิศทางเดียวกับ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ตัวแทนจากผู้ผลิตเสียงในสื่อภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ ว่า ในเรื่องของงบประมาณในการจัดทำเสียงบรรยายภาพของสถานีที่ทางสถานีจะต้องเป็นผู้แบกรับ และระยะเวลาที่ต้องมีการให้บริการเสียงบรรยายภาพต่อวัน ที่ถูกระบุไว้ว่าเป็น 60 นาที ซึ่งเรื่องเวลาในการผลิตเองที่ต้องใช้เวลายาวนานก็เป็นอีกข้อจำกัดหนึ่งในการผลิตเสียงบรรยายภาพในแต่ละนาทีก และนอกจากนี้เป็นเรื่องของบุคลากรในสถานี ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสถานศึกษาที่ยังไม่ได้มีการผลิตบุคลากรที่เหมาะสมต่อกระบวนการผลิตเสียงบรรยายภาพเข้าไปในระบบสถานีโทรทัศน์ ซึ่งในเชิงของบุคลากรที่เหมาะสมนั้น ผศ. อารดา ครุจิต ระบุว่าบุคลากรในสายโทรทัศน์ในประเทศไทย มีข้อได้เปรียบในเชิงการอ่านภาพ เข้าใจภาพ แต่ข้อเสียเปรียบคือทักษะทางภาษา ซึ่งต้องใช้ทักษะทางด้านภาษาศาสตร์มากกว่าการให้ข้อมูลเพียงอย่างเดียว ดังนั้นในบุคลากรคนหนึ่งๆ ควรจะมีทักษะทั้งในเชิงเทคโนโลยี และทักษะทางงานแปลภาษา การเลือกใช้ภาษาอีกด้วย

นอกจากนี้ ผศ. อารดา ครุจิต ระบุว่า ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้มีการจัดการอบรมเรื่องการจัดทำเสียงบรรยายภาพให้แก่สถานีโทรทัศน์ และพบว่าสถานีโทรทัศน์ที่เข้าร่วมการอบรม มีทั้งที่มีความรู้อยู่เป็นทุนเดิม ในขณะที่บางสถานียังไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องเสียงบรรยายภาพเลย ทำให้การอบรมดังกล่าวจำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในทุกระดับ โดยเมื่อเทียบสัดส่วนระหว่างสถานีโทรทัศน์ที่มีความรู้พื้นฐานอยู่แล้ว กับกลุ่มสถานีโทรทัศน์ที่ยังไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องเสียงบรรยายภาพ จะอยู่ที่ร้อยละ 50 ของสถานีโทรทัศน์ที่มีการเข้าร่วมการอบรมทั้งหมดที่มีความรู้ และเข้าใจในการประกาศใช้นโยบายดังกล่าวแล้ว ในขณะที่อีกร้อยละ 50 ยังไม่เข้าใจมากนัก ทั้งนี้กระแสตอบรับจากการอบรมที่ได้จัดขึ้น พบว่าทางสถานีโทรทัศน์เองยังมีความกังวลในเรื่องของบุคลากรที่จะเข้ามาทำงานในส่วนเสียงบรรยายภาพ รวมถึงค่าใช้จ่ายหากต้องมีการดำเนินการโดยการจ้างบุคลากรภายนอกเข้ามาดำเนินการ แต่ทั้งนี้ยังไม่ได้มีกระแสตอบรับเกี่ยวกับเนื้อหา นโยบายจากประกาศฉบับดังกล่าว เพียงแค่มีความกังวลในเรื่องระยะเวลา 60 นาทีต่อวัน ที่จำเป็นต้องมีการให้บริการเสียงบรรยายภาพดังที่ได้ระบุไว้ในประกาศ โดยทางสถานีโทรทัศน์ให้ความเห็นว่าเป็นระยะเวลาที่มากเกินไป

และมีความกังวลในเรื่องการกำหนดให้มีการจัดทำเสียงบรรยายภาพสำหรับรายการข่าวสารและข้อมูลที่เป็นสาธารณะประโยชน์เท่านั้นอีกด้วย โดยในประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ทางสถานีมีความกังวลเป็นอันดับต้นๆ ของการดำเนินการผลิตเสียงบรรยายภาพ ผศ. อารดา ครุจิต ระบุว่าสำหรับกรณีเรื่องประเภทของรายการนั้น ทางสถานีสามารถแจ้งกำหนดประเภทรายการให้สอดคล้องกับประเภทรายการที่กำหนดไว้ในประกาศได้ เช่น รายการประเภทสารคดี หากจัดแจ้งเป็นประเภทสารคดี ก็จะได้ไม่นับเป็นประเภทรายการข่าวสารและสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แต่หากจัดแจ้งเป็นประเภทรายการวิทยาศาสตร์ ก็จะสารณับเป็นรายการที่สอดคล้องกับประเภทรายการที่ระบุไว้ในประกาศได้ ซึ่งทั้งนี้ทางสถานียังไม่ได้มีกระแสตอบรับในเรื่องมาตรการส่งเสริมที่ระบุไว้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

3.3 ข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ เทคนิคการผลิต และความจำเป็นด้านบุคลากรในสายการผลิต

ทางด้านของตัวแทนจากสถานีโทรทัศน์ คุณธาริณีจันทร์รักษา ระบุว่าสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้เล็งเห็นถึงการสนับสนุนเรื่องบุคลากรที่จะมาดำเนินการในส่วนของการผลิตเสียงบรรยายภาพ ทางสถานีได้มีการหารือเพื่อทำการจัดตั้งหน่วยการผลิตเสียงบรรยายภาพขึ้นมาโดยเฉพาะ แต่ในปัจจุบันก็ยังไม่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากปัญหาด้านการขาดแคลนองค์ความรู้ที่เพียงพอ ดังนั้นการดำเนินการผลิตเสียงบรรยายภาพของทางช่อง จึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ทำงานด้านงานแปลและงานพากย์รายการมาดำเนินการในส่วนนี้ เป็นการเพิ่มภาระงาน (Double Job) ลงไปให้แก่เจ้าหน้าที่ในองค์กรที่มีภาระงานเดิมอยู่แล้ว ซึ่งเจ้าหน้าที่ในส่วนนี้เป็นผู้ได้รับการอบรมมาก่อนหน้านี้แล้ว จึงได้มีการให้ดำเนินงานด้านการผลิตเสียงบรรยายภาพควบคู่ไปกับงานประจำที่ทำอยู่เดิม และเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรและงบประมาณในองค์กรด้วยในขั้นต้น และสิ่งนี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ได้ประการหนึ่ง การนำภาระงานการผลิตเสียงบรรยายภาพไปซ้อนกับงานประจำของบุคลากรในองค์กรที่มีอยู่แต่เดิมแล้ว อาจจะไม่ใช่ว่าการแก้ไขปัญหานั้นถูกต้อง ทางสถานีโทรทัศน์ควรจะมีการจัดทำหน่วยงานขึ้นเพื่อการผลิตบริการเสียงบรรยายภาพโดยเฉพาะ ซึ่งน่าจะทำให้มีปริมาณผลงานที่มากขึ้น มีมาตรฐานขึ้น และรวดเร็วขึ้นด้วย

และเมื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่าง ก่อนการบังคับใช้ประกาศใน พ.ศ. 2559 และหลังการบังคับใช้ พบว่า ช่วงก่อนการบังคับใช้ประกาศ เป็นช่วงที่ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ยังมีความร่วมมือกันตามสัญญากับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงมีการผลิตและออกอากาศรายการที่มีเสียงบรรยายภาพค่อนข้างมาก แต่หลังการประกาศใช้นโยบายดังกล่าวในปี พ.ศ. 2559 แล้ว เป็นช่วงที่สิ้นสุดสัญญาระหว่างสถานีโทรทัศน์และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งถึงแม้ คุณธาริณีจันทร์รักษา จะระบุว่ามีการผลิตรายการใหม่เพื่อนำมาจัดทำเป็นเสียงบรรยายภาพ

แต่จำนวนรายการที่มีเสียงบรรยายภาพที่มีการจัดทำและออกอากาศในช่วงหลังการบังคับใช้ประกาศ กลับน้อยลงกว่าช่วงก่อนหน้า เนื่องจากยังขาดความชำนาญ และเรื่ององค์ความรู้ ซึ่งในส่วนนี้การแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว คือการที่สถานีได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมอบรมการผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ ที่ทาง กสทช. และทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดอบรมขึ้นให้แก่สถานีโทรทัศน์ทุกช่อง

นอกจากนี้ คุณธาริณีจันทร์รักษา กล่าวว่า ถ้าหากจะต้องมีการผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการที่ค่อนข้างทันเวลา (Real Time) อาจจะต้องใช้ความรู้ความชำนาญที่มากเป็นพิเศษ จึงจะสามารถผลิตให้รายการเหล่านั้นอยู่ในรูปแบบของเสียงบรรยายภาพที่มาตรฐานได้ โดยทางสถานีไทยพีบีเอสเองพบว่าทางสถานีมีองค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมอยู่แล้วในระดับหนึ่ง หากแต่ยังขาดความชำนาญในการทดลองผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพด้วยตนเองอยู่ รวมถึงรูปแบบรายการที่มีการกำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นรูปแบบรายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ สาธารณะเท่านั้น จึงจะสามารถนับเป็นการผลิตเสียงบรรยายภาพตามที่กำหนดในประกาศ ซึ่งประเด็นนี้อาจไม่ใช่ข้อจำกัดของทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเนื่องจากรายการส่วนใหญ่ที่ออกอากาศทางสถานี สอดคล้องกับข้อกำหนดดังกล่าวอยู่แล้ว แต่จะกลายเป็นข้อจำกัดของสถานีอื่นๆ ที่อาจไม่มีสัดส่วนของรายการประเภทดังกล่าวมากนัก ทั้งนี้จากการสนทนากลุ่มที่มีการจัดขึ้นที่สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ผู้พิพากษาการมองเห็น ได้มีการสะท้อนความคิดเห็นในเชิงความต้องการรายการที่หลากหลาย เช่นรายการที่ให้ความบันเทิงบ้าง ไม่เฉพาะแต่เพียงข่าวสารสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเท่านั้น

ในมุมมองของตัวแทนผู้กำกับดูแลเชิงนโยบาย ดร. ศรี บุญเจือ ระบุว่า ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการสะท้อนของผู้ประกอบการมายัง กสทช. ที่ทำให้การผลิตเสียงบรรยายภาพยังไม่สามารถเกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มรูปแบบ มีอยู่ 2 ประการหลักๆ คือ (1) สภาพเศรษฐกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งสถานีโทรทัศน์เองจำเป็นต้องมีการจัดซื้อ จัดหา อุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อทำการผลิตบริการต่างๆ ตามที่กฎหมายได้กำหนด ซึ่งในที่นี้ผู้ประกอบการนำเสนอข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ในภาพรวมของทั้ง 3 บริการ แต่บริการเสียงบรรยายภาพนั้น เรื่องอุปกรณ์พิเศษอาจไม่ได้เป็นประเด็นสำคัญ และ (2) องค์ความรู้เพื่อนำไปสามารถผลิตบริการได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาในเบื้องต้นคือการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ ในเรื่องการผลิตเสียงบรรยายภาพ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้ตัดสินใจว่า จะผลิตบุคลากรที่ทำงานประจำหน่วยในองค์กร (In-House) หรือผู้ประกอบการจะดำเนินการจัดจ้างหน่วยงานภายนอกในการผลิตเสียงบรรยายภาพ (Out Source) โดยทั้ง 2 ประการนี้ สอดคล้องกับแนวคิดจากทั้งทางตัวแทนผู้ชมที่เป็นผู้พิพากษา

ทางการมองเห็น ผู้ผลิตเสียงในสื่อภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และรวมถึงตัวแทนจากสถานีโทรทัศน์ด้วย

ส่วนในเรื่องข้อกำหนดประเภทรายการข่าวสารและสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ที่เป็นอีกหนึ่งข้อจำกัดสำหรับการจัดทำเสียงบรรยายภาพ ดร. ตรี บุญเจือ กล่าวว่า เนื่องจากประกาศฉบับนี้ จะต้องมีการประกาศใช้ให้สอดคล้องกับกฎหมายใหญ่ คือ มาตรา 36 ในพระราชบัญญัติประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีการระบุไว้ถึงรูปแบบรายการข่าวสารและสาระที่เป็นสาธารณะประโยชน์ไว้แล้วแต่ต้น จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ประกาศฉบับ พ.ศ. 2559 ดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้สอดคล้อง และไม่ขัดต่อกฎหมายที่เป็นพระราชบัญญัติ จึงทำให้รูปแบบรายการที่ถูกกำหนดในประกาศ พ.ศ. 2559 ถูกกำหนดไว้เพียงแค่รายการที่เป็นข่าวสารและสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเท่านั้น ซึ่ง ดร. ตรี บุญเจือ กล่าวว่า ในสถานีที่เป็นเชิงธุรกิจ จะถูกกำหนดให้มีรายการข่าวสารสาระที่เป็นสาธารณะประโยชน์อยู่ที่ “ไม่น้อยกว่า” ร้อยละ 25 ของรายการทั้งหมด และเมื่อทางสถานีโทรทัศน์เอง ได้มีการ “ตีความ” ประเภทรายการดังกล่าวให้เป็นรายการข่าว ดังนั้น ร้อยละ 25 ของรายการทั้งหมดในสถานีที่จะต้องเป็นรายการข่าวสารและสาระที่เป็นสาธารณะประโยชน์ จึงถูกนำเสนอเป็นรายการข่าวเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดประเด็นที่เป็นข้อจำกัดตามมาก็คือ รายการข่าวไม่มีช่องว่างทางเสียง (Sound Gap) เพียงพอที่จะทำเสียงบรรยายภาพได้ จนทำให้สถานีโทรทัศน์ไม่สามารถมีรายการที่สอดคล้องกับที่ประกาศได้กำหนดไว้ตามมา

โดยในส่วนนี้ ดร. ตรี บุญเจือ ระบุว่า ทางสถานีโทรทัศน์เองอาจจะต้องมีการปรับตัว ในการหารายการอื่นๆ ที่เป็นรายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะมาจัดทำเป็นเสียงบรรยายภาพและออกอากาศเพิ่มเติม (เนื่องจากข้อกำหนดกำหนดให้รายการประเภทข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ มี “ไม่น้อยกว่า” ร้อยละ 25 ดังนั้น แต่ละสถานีสามารถมีรายการประเภทนี้ได้มากกว่าร้อยละ 25 ได้) แต่การแก้ปัญหาในลักษณะดังกล่าวอาจจะยังไม่ตอบวัตถุประสงค์ของการผลิตเสียงบรรยายภาพมากนัก เนื่องจากเสียงบรรยายภาพควรมีการผลิตให้กับรายการที่มีผู้ชมอยู่แล้ว และเพิ่มบริการนี้เพื่อให้รายการดังกล่าวสามารถเข้าถึงผู้พิการทางการมองเห็นได้มากขึ้น มากกว่าที่จะต้องทำการจัดหารายการใหม่มาเพื่อจะผลิตเป็นเสียงบรรยายภาพโดยเฉพาะ และในประเด็นดังกล่าว ทาง กสทช. พบว่า มีการเสนอเป็นข้อเสนอแนะจากสถานีโทรทัศน์ในการคลายการกำหนดประเภทรายการให้กว้างขึ้น หรือไม่ควรกำหนดประเภทรายการที่จะต้องทำเสียงบรรยายภาพเลย เพื่อให้ทางสถานีโทรทัศน์มีอิสระในการจัดหารายการใดก็ได้ ที่เหมาะสมทั้งในเรื่องบุคลากร งบประมาณ หรือศักยภาพของรายการที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตในขณะเดียวกัน หากจะต้องมีการดำเนินการเพื่อคลี่คลายข้อกำหนดดังกล่าวแล้ว อาจจะต้อง

ย้อนกลับไปเพื่อทบทวนและแก้ไข พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2551 อีกครั้ง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน โดย ดร. ตรี บุญเจือ ให้ความเห็นว่า น่าจะเป็นกระบวนการที่ยุ่งยากและซับซ้อนมากสำหรับการแก้ไขพระราชบัญญัติ แต่โดยส่วนตัวแล้ว ดร. ตรี บุญเจือ ระบุว่า น่าจะต้องมีการคลายข้อกำหนดในเรื่องรูปแบบรายการดังกล่าว เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษาที่ชัดเจนถึงความต้องการของผู้พิการทางการมองเห็นด้วย

ในเรื่องความแตกต่างของขนาดธุรกิจของแต่ละสถานีโทรทัศน์ ที่อาจจะเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งทำให้เกิดเป็นอุปสรรคด้านเศรษฐกิจในการดำเนินการผลิตเสียงบรรยายภาพในบางสถานีโทรทัศน์ ดร. ตรี บุญเจือ กล่าวว่า ในเชิงนโยบายแล้ว ความแตกต่างของขนาดธุรกิจจากแต่ละสถานีโทรทัศน์ ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นข้อจำกัดของการดำเนินการ เนื่องจากแต่ละสถานีถือว่าเป็น “สถานีโทรทัศน์” เหมือนกัน เสียค่าใบอนุญาตเท่ากัน ดังนั้นจึงควรได้รับการปฏิบัติในมาตรฐานเดียวกัน จากข้อกำหนดเดียวกัน ซึ่งแนวคิดนี้ค่อนข้างมีความขัดแย้งต่อแนวคิดการปรับข้อบังคับให้มีความยืดหยุ่นต่อขนาดของสถานีโทรทัศน์ จาก ผศ. อารดา ครุจิต ตัวแทนจากนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ อีกด้วย

4. แนวโน้มของสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ ภายหลังจากที่มี การประกาศเลื่อนการบังคับใช้ประกาศเกี่ยวกับบริการเสียงบรรยายภาพ ในรายการโทรทัศน์

ในประเด็นแนวโน้มของสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

4.1 หน่วยงานควรมีหลักประกันว่าจะไม่มีการเลื่อนออกไปอีก และควรมีการชี้วัดที่ชัดเจน

สำหรับการออกประกาศเรื่องบริการเสียงบรรยายภาพ ฉบับพ.ศ. 2560 เพื่อเลื่อนเวลาในการบังคับใช้นโยบายเรื่องเสียงบรรยายภาพออกปอนั้น คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ระบุว่า การเลื่อนระยะเวลาบังคับใช้ออกไปตามประกาศฉบับดังกล่าว ควรมีหลักประกัน หรือมีมาตรการที่จะรองรับว่าจะไม่มีการประกาศเลื่อนการบังคับใช้ออกไปอีก ซึ่งสามารถเป็นมาตรการในเชิงการสนับสนุน การควบคุม หรือการกระตุ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่ควรมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งในส่วนนี้ คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ให้ความเห็นว่า กสทช. อาจจะต้องปรับมาตรการส่งเสริมให้มีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งทาง กสทช. เองน่าจะเป็นองค์กรที่รู้และเข้าใจในปัญหาพื้นฐานของแต่ละช่องโทรทัศน์อยู่แล้ว กสทช.เองควรใช้ปัญหาที่ได้พบ หรือสิ่งที่ได้ทราบมาจากทางผู้ได้รับ

ใบอนุญาต มาทำการต่อขอเป็นมาตรการในการอุดหนุนส่งเสริม เพื่อทำให้เกิดบริการเสียงบรรยายภาพที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นในช่วงที่มีการประกาศเลื่อนการกำหนดชี้้นโยบาย เช่น การส่งเสริมเรื่องทรัพยากรบุคคลที่จะสามารถทำการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ การสนับสนุนเงินทุนการผลิต เป็นต้น รวมถึงควรจะต้องมีแผนดำเนินการทั้งทาง กสทช. เอง และทางช่องต่างๆ

ทั้งนี้ คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ระบุว่า มาตรการส่งเสริมเรื่องการลดหย่อนภาษี หรือส่วนอื่นๆที่อยู่ในเรื่องมาตรการส่งเสริม ตนมองว่าแต่ละช่องเองอาจจะยังไม่ได้มีการสนใจในส่วนนั้นเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับเรื่องความรู้และบุคลากรในสายงานการผลิตสื่อ ซึ่งน้ำหนักในการสนับสนุนในช่วงแรก อาจจะต้องมากกว่าในช่วงอื่นๆ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ การทำให้เกิดเป็นรูปธรรม

หลังจากครบกำหนดช่วงเวลาที่ได้มีการประกาศเลื่อนออกไปแล้วนั้น ในฐานะผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น คุณกิตติพงศ์ สุทธิ มีความคาดหวังที่ค่อนข้างเข้มข้นขึ้นเมื่อเทียบจากการคาดหวังครั้งแรกจากประกาศ พ.ศ. 2559 ทั้งในเรื่องของปริมาณรายการโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพ และการกระจายตัวไปยังช่องต่างๆ โดยให้เหตุผลประกอบว่า เนื่องจากการเลื่อนระยะเวลาออกไปหนึ่งปีแล้ว ทางผู้ได้รับใบอนุญาตน่าจะต้องมีประสบการณ์แล้ว มีบทเรียนแล้ว และมีการสะท้อนในภาคส่วนต่างๆ และตนคาดหวังให้มีบริการและความตื่นตัวอย่างจริงจังมากขึ้น และในระยะยาว เช่น เมื่อครบ 2 หรือ 3 ปี อาจจะต้องมีการทบทวนเนื้อหานโยบายให้มีความเหมาะสมทั้งต่อคนพิการทางการมองเห็น และต่อช่องที่เป็นผู้ผลิตรายการด้วย เพื่อลดความตึงตัวที่เกิดขึ้นให้ช่องได้มีโอกาสขยายมากขึ้น

มุมมองจากผู้พิการทางการมองเห็น ต่อความสำเร็จของบริการเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ระบุว่า น่าจะชี้แจงในเชิงรูปธรรมได้ในสองรูปแบบ คือ (1) การที่ทุกช่องสามารถผลิตรายการที่มีเสียงบรรยายภาพ ได้ตามสัดส่วนร้อยละที่ทางประกาศได้กำหนดไว้ (2) การมีตัวชี้วัดจำนวนผู้พิการทางการมองเห็นที่ได้เข้าชม หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการโทรทัศน์มากขึ้นด้วย

ในขณะที่ตัวแทนจากผู้ผลิตเสียงในสื่อภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ระบุว่า ในช่วงเวลาที่มีการเลื่อนออกไปหนึ่งปี ควรจะเกิดกระบวนการอบรมและถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ หรือสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ โดยอย่างน้อยต้องมีการเข้าไปฝึกอบรมบุคลากรในแต่ละช่อง รวมถึงควรมีการตรวจสอบความคืบหน้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย เช่นเดียวกันกับความคาดหวังจากตัวแทนกลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็นนอกจากนี้ ควรมีการทดลองระบบการออกอากาศ ซึ่งการออกอากาศเสียงบรรยายภาพจะต้องมีการออกอากาศคู่ขนานไปกับระบบออกอากาศปกติ คล้ายกับการออกอากาศภาพยนตร์ที่มีการพากย์ไทย หรือ Soundtrack ซึ่งในขณะเดียวกัน

สำหรับการออกประกาศ พ.ศ. 2560 เพื่อเลื่อนเวลาในการบังคับใช้นโยบายเรื่องเสียงบรรยายภาพออกไบนั้น ผศ. อารดา คุรุจิต ตัวแทนจากนักวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์ ระบุว่า การเลื่อนการกำหนดใช้ออกไปดังกล่าว มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือสถานีโทรทัศน์ต่างๆเกิดความผ่อนคลายขึ้น มีช่วงเวลาให้แต่ละสถานีโทรทัศน์ได้มีการเติมเต็มบางอย่างที่ขาดหายไป โดยเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ในปีที่ผ่านมา พบว่าสถานีโทรทัศน์ต่างๆ มีความพร้อมขึ้นมาก เห็นถึงความร่วมมือของแต่ละสถานีมากขึ้น เช่น สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ได้มีการจัดตั้งหน่วยที่ดูแลเรื่องเสียงบรรยายภาพขึ้น สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสก็มีแล้วเช่นกัน แต่ในขณะเดียวกัน ความคาดหวังเบื้องต้นหลังจากที่มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการอีกครั้งใน พ.ศ. 2561 ไม่ควรมีการเลื่อนประกาศออกไปอีก เช่นเดียวกับ คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ที่ได้ระบุถึงการมีหลักประกันว่าจะไม่มีการประกาศเลื่อนออกไปอีก

4.2 ควรมีการทดลองผลิต และทดลองออกอากาศมากขึ้น เพื่อให้เกิดกระแสในสังคม

ในปัจจุบัน (กันยายน 2560) คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ระบุว่า ได้เห็นความเคลื่อนไหวของหลายๆ สถานีโทรทัศน์ในการติดต่อเพื่อหาผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพ และสอบถามในเชิงความรู้ความเข้าใจในการผลิตเสียงบรรยายภาพ แต่ยังไม่มีพบสถานีที่มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม และสำหรับความคาดหวังหลังจากที่ระยะเวลา 1 ปี ที่มีการเลื่อนออกไปสิ้นสุดลง คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี กล่าวว่า เมื่อครบกำหนดเวลาแล้ว ในทุกช่องควรมีรายการที่เป็นเสียงบรรยายภาพออกอากาศ และเป็นมาตรฐานในภาพรวม เพื่อให้ช่องที่ยังไม่ได้มีการดำเนินการกลายเป็นส่วนน้อย

จากมุมมองของผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพในสื่อโทรทัศน์ ความสำเร็จของบริการเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์นั้น คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ระบุว่า รายการโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพควรมีในทุกช่อง จนทำให้สถานีโทรทัศน์ที่ไม่มีการผลิตสื่อที่มีเสียงบรรยายภาพกลายเป็นส่วนน้อย ซึ่งอาจจะยังไม่ต้องมีปริมาณที่มาก แต่ควรมีในทุกช่อง และรายการควรมีความหลากหลาย ไม่ควรถูกกำหนดเพียงประเภทใดประเภทหนึ่งเท่านั้น ซึ่งสิ่งที่ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี คาดการณ์ไว้ถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตเมื่อมีการประกาศใช้นโยบายอย่างเต็มรูปแบบ คือ เนื่องจากข้อกำหนดระบุว่า การผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์จะต้องมีออกอากาศเป็นประจำทุกวันตามสัดส่วนที่ระบุไว้ในประกาศ ดังนั้น สถานีโทรทัศน์อาจจะต้องจัดหาให้มีรายการใดรายการหนึ่ง ออกอากาศเป็นประจำทุกวัน หรือหากไม่เป็นเช่นนั้น สถานีโทรทัศน์อาจจะต้องทำการผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพมากกว่า 1 รายการขึ้นไป เนื่องจากไม่มีรายการใดเลยที่ออกอากาศเป็นประจำทุกวัน จันทร์ ถึงอาทิตย์ ทั้งนี้ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี มีความเชื่อมั่นในศักยภาพการผลิตของสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ในปัจจุบัน

เช่นเดียวกับ ผศ.อาร์ดา ครุจิต ที่ระบุว่า แนวโน้มสำหรับสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในประเทศไทยที่น่าจะเป็นไปได้คือ การที่สถานีโทรทัศน์ขนาดใหญ่มีการเริ่มการให้บริการเสียงบรรยายภาพจนเป็นปรากฏการณ์ขึ้น จนกระทั่งสุดท้ายแล้วหากสถานีโทรทัศน์ใดที่ไม่ได้มีการให้บริการ จะกลายเป็นกลุ่มน้อย (Minority) ในทันที ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี โดยปรากฏการณ์นี้ ผศ. อาร์ดา ครุจิต ได้ยกขึ้นเปรียบเทียบกับทฤษฎี Spiral of Silence อีกด้วย

4.3 ควรมีการฝึกฝนทักษะให้แก่บุคลากร ตลอดจนพัฒนาให้แก่องค์ความรู้ในเชิงการผลิต

สำหรับแนวโน้มสถานการณ์เสียงบรรยายภาพจากการประกาศเดือนบังคับใช้ ออกไปนั้น คุณธาริณีจันทร์รักษา ตัวแทนจากสถานีโทรทัศน์ ระบุว่า ในช่วงเวลาที่มีการขยายออกไป 1 ปี ทางสถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ (สวส.) และสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้มีการถ่ายทอดในเรื่องความรู้ที่เข้มข้นมากขึ้นให้กับบุคลากรในสายการผลิตในสถานีเอง และพยายามที่จะทดลองผลิตเสียงบรรยายภาพด้วยตนเองให้มากขึ้น และนอกจากนี้ทาง สวส. เองจะเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานของเสียงบรรยายภาพ ซึ่งการขยายเวลาออกไปจากประกาศดังกล่าว สถานีโทรทัศน์เองจะมีเวลาในการเตรียมตัว และทดลองทำได้มากขึ้น ทำให้มีทิศทางการเชิงบวกมากขึ้น โดยแต่เดิมพบว่าบางสถานีที่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเสียงบรรยายภาพเลย

นอกจากการถ่ายทอดความรู้ให้แก่พนักงานแล้ว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ยังทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ และเป็นแหล่งฝึกฝนให้แก่องค์กรทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ภายนอกด้วย คุณธาริณีจันทร์รักษา กล่าวว่า ทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสเองได้รับการติดต่อจากมหาวิทยาลัยสแตมฟอร์ด เพื่อขอนักศึกษาเข้ามาฝึกอบรมและทดลองปฏิบัติการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพด้วย ซึ่งทำให้ทางสถานีไทยพีบีเอสมีแนวโน้มที่จะจัดการอบรมในเรื่องเสียงบรรยายภาพขึ้นในรูปแบบสาธารณะด้วยในอนาคต และการคาดการณ์ของ คุณธาริณีจันทร์รักษา เกี่ยวกับแนวโน้มหลังการประกาศขยายเวลาการดำเนินการเรื่องเสียงบรรยายภาพออกไป คือ สถานีโทรทัศน์ใหญ่ทั้ง 6 ช่อง (ช่อง 3, 5, 7, 9, NBT และ ไทยพีบีเอส) น่าจะเป็นผู้เริ่มมีการดำเนินการผลิตรายการเสียงบรรยายภาพก่อน และตามมาด้วยสถานีโทรทัศน์ขนาดเล็ก หรือโทรทัศน์ดิจิทัลที่พร้อมดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ผศ. อาร์ดา ครุจิต ตัวแทนจากนักวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์ และคุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ตัวแทนจากผู้ผลิตเสียงในภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์

นอกจากนี้ ดร. ศรี บุญเจือ ตัวแทนจากหน่วยงานผู้กำกับดูแลเชิงนโยบาย ระบุว่า ในการขยายระยะเวลาบทยกเว้นออกไปเป็นระยะเวลา 1 ปี นั้น สาเหตุหนึ่งเกิดมาจากการที่ผู้ประกอบการอาจจะยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินการตามประกาศดังกล่าว ความคาดหวังเมื่อสิ้นสุดการขยายระยะเวลาที่ทาง กสทช. ได้พิจารณาไว้ได้แก่ การที่สถานีโทรทัศน์มีความพร้อมใน

ด้านต่างๆ ทั้งการผลิตบุคลากร ความพร้อมด้านองค์ความรู้ และความพร้อมในด้านการดำเนินการ รวมถึงสถานีโทรทัศน์ต่างๆ จะต้องมีการทดลองในการออกอากาศรายการที่มีเสียงบรรยายภาพ เพราะเนื่องจากการกลับเข้าสู่ทเลพาสกาลใน พ.ศ. 2561 ดังกล่าว ยังไม่มีผลในการกำหนดระยะเวลาต่อวัน ดังนั้นแต่ละสถานีสามารถมีการทดลองผลิตและออกอากาศในระยะเวลาเท่าใดก็ได้ โดยเมื่อเทียบกับรายงานใน พ.ศ. 2559 แล้ว สถานการณ์เสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์มีแนวโน้มได้รับการตอบรับ และแจ้งความจำนงค์ว่าจะมีการผลิตรายการที่มีเสียงบรรยายภาพมากขึ้น ซึ่งจากรายงานการดำเนินการใน พ.ศ. 2559 พบว่ายังไม่มีสถานีโทรทัศน์ใดเลยมีการผลิตหรือออกอากาศเสียงบรรยายภาพ (มีเพียงการผลิตบริการล่ามภาษามือ และคำบรรยายแทนเสียง)

4.4 แนวโน้มในลักษณะการต่อรองเพื่อผ่อนปรนตามทิศทางเศรษฐกิจ

สำหรับแนวโน้มในการผลิตเสียงบรรยายภาพในสถานีโทรทัศน์ขนาดเล็ก หรือสถานีโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล ผศ. อารดา ครุจิต ระบุว่า อาจมีการต่อรองทางนโยบายหรือขอการสนับสนุนเรื่องงบประมาณ เนื่องจากเหตุผลเชิงเศรษฐกิจของทางสถานีเอง เมื่อเปรียบเทียบกับสถานีขนาดใหญ่ และเนื่องจากประกาศฉบับดังกล่าว เป็นประกาศฉบับเดียวกันที่ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับทุกสถานีโทรทัศน์ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว สภาพคล่องทางเศรษฐกิจของแต่ละสถานีโทรทัศน์มีความแตกต่างกันมาก จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันขึ้นได้ ระหว่างสถานีโทรทัศน์ขนาดใหญ่ และสถานีโทรทัศน์ขนาดเล็ก ที่จำเป็นต้องมีการผลิตเสียงบรรยายภาพในอัตราเดียวกันตามที่ประกาศกำหนด โดยส่วนนี้จะเป็นข้อกังวลเชิงวิชาการว่าภายใต้ข้อกำหนดหรือประกาศชุดเดียวกัน แต่ละสถานีโทรทัศน์ที่มีความแตกต่างกันมากทางปัจจัยพื้นฐาน จะสามารถผลิตเสียงบรรยายภาพได้เท่ากันตามที่ประกาศกำหนดหรือไม่ ซึ่งหากพิจารณาการกำหนดเชิงนโยบายของต่างประเทศ ผศ. อารดา ครุจิต พบว่าจะมีการกำหนดสัดส่วนตามพื้นฐานของสถานีโทรทัศน์ ขึ้นกับสัดส่วนการครองพื้นที่ตลาด หรือปัจจัยพื้นฐานของสถานีโทรทัศน์เป็นประการแรกๆ

5. ภาพรวมในปัจจุบันและข้อเสนอแนะในการพัฒนาบริการเสียงบรรยายภาพ

สำหรับรายการโทรทัศน์ในประเทศไทย

ในประเด็นเรื่องภาพรวมและข้อเสนอแนะในการพัฒนาบริการเสียงบรรยายภาพ หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

5.1 ข้อเสนอแนะในด้านการเข้าถึงของผู้รับสารที่แท้จริง และการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร

ความต้องการและข้อเสนอแนะของผู้พิการทางการมองเห็น ต่อนโยบายเรื่องเสียงบรรยายภาพ ประการแรก คือการผลักดันให้มีการบริการจริงที่เป็นรูปธรรม ตามที่นโยบายกำหนด

ประการที่สองคือ การจัดทำมาตรการส่งเสริมและควบคุม ตลอดจนมีเครื่องมือมาชี้วัดเรื่องความสำเร็จ
 ประการที่สาม คือ การดึงให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบายเรื่องเสียงบรรยายภาพ
 โดยเฉพาะความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้พิการทางการเมือง เห็น ควรมีการเคลื่อนไหว และความตื่นตัว
 มากขึ้น โดยสื่อสารความต้องการและความสำคัญเหล่านี้ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และพยายาม
 ผลักดันตัวเองเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปกป้องสิทธิของตนให้มากขึ้น
 ซึ่งสอดคล้องกับ ผศ. อารดา คุรุจิต ตัวแทนจากนักวิชาการทางด้านนิเทศศาสตร์ ระบุว่า จะต้องเป็น
 สถานการณ์ที่เห็นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในบริการที่มากกว่าในปัจจุบัน ทั้งผู้พิการ
 ทางการเมือง ตลอดจนสถานีโทรทัศน์ จนทำให้เกิดแนวทางพัฒนาทั้งแบบบนลงล่าง (Top Down)
 และ ล่างขึ้นบน (Bottom Up) ที่สมดุลกัน และควรมีการจัดทำรายวิชาในหลักสูตรการศึกษานิเทศ
 ศาสตร์ และจัดทำรายวิชาด้านการแปลในเชิงภาษาศาสตร์หรือภาษาภาพและการใช้ถ้อยคำ
 ที่สามารถพัฒนาบัณฑิตที่มีศักยภาพในการจัดทำเสียงบรรยายภาพ เข้าสู่ระบบการทำงานของ
 สถานีโทรทัศน์ต่อไป เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมในระยะยาวอีกด้วย

นอกจากนี้ คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ระบุว่าเรื่องเทคโนโลยีที่มีการคำนึงถึงการใช้งาน
 ของผู้พิการทางการเมือง เช่น Talking Set Top Box หรือ EPG ดังที่ได้ระบุไว้แล้วข้างต้น น่าจะ
 เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะเอื้อให้ผู้พิการทางการเมืองเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรม
 มากขึ้น และผู้พิการทางการเมืองจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม และรับชมรายการ โทรทัศน์ที่มี
 เสียงบรรยายภาพตามมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังไม่ได้ได้รับการเตรียมการหรือผนวกเอาไว้ในการเปลี่ยน
 ผ่านไปสู่ระบบโทรทัศน์ดิจิทัลได้เลย จึงทำให้ผู้พิการทางการเมืองต้องพบกับข้อจำกัดนี้ ซึ่งที่
 จริงแล้วปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไขก่อนที่จะปรับเป็นระบบโทรทัศน์ดิจิทัลที่ผ่านมา และส่งผลให้
 ในหลายๆภาคส่วนไม่สามารถระบุได้ว่ามีผู้พิการทางการเมืองได้เข้ามาเป็นผู้ชมหรือไม่ มาก
 น้อยเพียงใด ซึ่ง คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ในฐานะผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพในสื่อ คือ ผู้พิการทางการเมือง
 มองเห็นควรได้รับโอกาสในการเลือกรายการที่ตนเองต้องการจะรับชม ว่าต้องการรับชมรายการ
 ประเภทใด ซึ่งในความเป็นจริง เสียงบรรยายภาพอาจจะเหมาะกับรายการประเภทบันเทิงมากกว่า
 รายการประเภทข่าวสารก็เป็นได้ เพราะรายการประเภทข่าวสาร ผู้พิการทางการเมืองสามารถ
 เข้าใจได้จากเสียงที่มีอยู่ในรายการ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ตัวแทนจาก
 กลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการเมือง

และรวมถึงข้อเสนอแนะจากมุมมองของ กสทช. ต่อบริการเสียงบรรยายภาพใน
 ประเทศไทย ดร. ตรี บุญเจือ กล่าวถึงไว้ใน 3 รูปแบบ คือ (1) ภาครัฐควรมีการคำนึงถึงประ โยชน์ที่
 ประชาชนจะได้รับเป็นหลักใหญ่ ควรมีการดำเนินการเพื่อปกป้องและรักษาสิทธิของผู้ด้อยโอกาส
 แต่ต้องไม่โอ้อุ้มจนเกินไป (2) ภาคสื่อมวลชน ควรมีความตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับ

ผู้รับสาร และควรมีการเสียสละบางอย่างเพื่อที่จะสร้างประโยชน์เชิงสาธารณะให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และ (3) ผู้บริโภคที่เป็นผู้พิจารณาการมองเห็น ควรเป็นผู้บริโภคที่มีความตื่นตัวที่สามารถสะท้อนความคิดเห็นได้ มีความตื่นตัวในการเข้าหาสื่อที่มีการผลิตเสียงบรรยายภาพ เพื่อให้กลายเป็นพลังของผู้บริโภคนำไปสู่การขับเคลื่อนได้ต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงเนื้อหาในเชิงนโยบาย

คุณกิตติพงศ์ สุทธิ ระบุว่า การประกาศเลื่อนระยะเวลากำหนดใช้ของทาง กสทช. ครั้งนี้ เป็นการแสดงให้เห็นว่า ทาง กสทช. เองมีการรับฟังปัญหา เข้าใจความขาดแคลน หรือความไม่พร้อมของทางช่องอยู่บ้าง จึงได้เปิดโอกาสให้มีการเลื่อนเวลาในการบังคับใช้ออกไปอีก 1 ปี แต่ในขณะเดียวกัน กสทช.เอง อาจจะต้องมีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อไม่ให้ทางสถานีโทรทัศน์สามารถมีข้ออ้างแบบเดิมในการขอเลื่อนระยะเวลาออกไปได้อีก โดยในส่วนดังกล่าว ในฐานะผู้รับสารที่เป็นผู้พิจารณาการมองเห็น ตนยังไม่เห็นการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ระบุว่า การเลื่อนครั้งนี้ น่าจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี ในเชิงระยะเวลา ยังมีการยืดออกไปก็ยังไม่เกิดผลที่ดีต่อทั้งสังคมและผู้พิจารณาการมองเห็น และผู้พิจารณาการมองเห็นควรมีทางเลือกมากขึ้น ทั้งเรื่องช่องทางการรับสื่อ และประเภทรายการที่ควรเข้าถึงได้ และต้องการเสนอแนะในเรื่องของสัดส่วนรายการเสียงบรรยายภาพ ว่าควรมีในปริมาณที่มากกว่าที่ระบุไว้ รวมถึงไม่ควรจำกัดรูปแบบประเภทของรายการให้มีเพียงรายการข่าวสารและสาระที่เป็นสาธารณะประโยชน์

ซึ่งนอกจากนี้ พบว่าข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาเสียงบรรยายภาพสำหรับรายการโทรทัศน์ในประเทศไทยที่ ผศ. อารดา ครุจิต ได้กล่าวถึง คือ (1) เรื่องของการแก้ไขเนื้อหาที่กำหนดไว้ในประกาศ เรื่องประเภทรายการที่จะนับเป็นการให้บริการเสียงบรรยายภาพ กล่าวคือ ต้องการให้ทางหน่วยงานที่กำกับดูแลทำการทบทวนเรื่องประเภทรายการที่ไม่จำเป็นต้องกำหนดเพียงรายการประเภทข่าวสารสาระที่เป็นประโยชน์สาธารณะเพียงอย่างเดียว ควรให้มีความครอบคลุม ซึ่งมาจากเหตุผลด้านการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของทั้ง คุณกิตติพงศ์ สุทธิ และคุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี และประกอบกับ ผศ. อารดา ครุจิต ระบุว่า ผู้พิจารณาการมองเห็นน่าจะมีความสนใจในรายการประเภทบันเทิงด้วยเช่นกัน (2) การให้การสนับสนุนทั้งในเชิงงบประมาณ และการจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อให้การสนับสนุนด้านบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม และ (3) หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลในเชิงนโยบายควรทำความเข้าใจและปรับนโยบายให้สอดคล้องกับธรรมชาติและมาตรฐานของสถานีโทรทัศน์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ผศ. อารดา ครุจิต ระบุว่า การใช้ประกาศฉบับเดียวกันให้ครอบคลุมในทุกลักษณะของสถานีโทรทัศน์ อาจเกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากแต่ละสถานีโทรทัศน์มีปัจจัยพื้นฐาน ขนาดองค์กร และบุคลากรที่แตกต่างกัน ดังนั้นการกำหนดให้

นโยบายหรือข้อกำหนดที่สามารถเอื้อต่อความแตกต่างดังกล่าวน่าจะช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาเสียงบรรยายภาพอย่างเป็นรูปธรรมได้ง่ายขึ้น

ผู้วิจัยพบว่าข้อเสนอหนึ่งที่ คุณธริณี จันทรักษา ในฐานะตัวแทนจากสถานีโทรทัศน์ ต้องการสะท้อนไปยังหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลเชิงนโยบาย ก่อนข้างมีความน่าสนใจ กล่าวคือ อาจมีการทบทวนเชิงนโยบายบางข้อเพื่อให้เอื้ออำนวยกับรูปแบบรายการที่สามารถทำรายการให้ผู้พิการทางการมองเห็นสามารถเข้าใจได้เลย โดยที่ไม่ต้องมีการผลิตเป็นเสียงบรรยายภาพเพิ่มเติม เช่น รายการที่ผู้ดำเนินรายการมีความละเอียดในการบรรยายอยู่แล้ว อาจจะไม่ต้องการผลิตบทบรรยายภาพซ้ำ แต่ในขณะเดียวกันผู้พิการทางการมองเห็นสามารถรับชมและเข้าใจได้โดยจากบทโทรทัศน์ที่อยู่ในรายการ และต้องการให้รายการประเภทนี้สามารถถูกรวบรวมไปในอัตราที่มีการกำหนดในประกาศด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะในเรื่องการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ตลอดจนบุคลากรในการผลิต

คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี กล่าวถึงเรื่องการจัดทำมาตรฐานให้แก่ผู้ผลิตเสียงบรรยายภาพ ในรายการโทรทัศน์ เช่น ควรมีการรับรอง หรือหลักสูตรเพื่อให้เกิดเป็นมาตรฐานเดียวกัน คล้ายงานล่ามภาษามือที่จำเป็นต้องมีการอบรม เรียนรู้ และทดสอบตามมาตรฐานด้วย ทั้งนี้ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ระบุว่า ขั้นตอนที่มีความแตกต่างและยากมากที่สุดสำหรับบริการเสียงบรรยายภาพนั้น คือการเขียนบทบรรยาย ที่จะสามารถเป็นตัวกำหนดคุณภาพของเสียงบรรยายภาพในสื่อได้อีกด้วย

ซึ่งเมื่อพิจารณาจาก ข้อเสนอแนะและความต้องการจากทางสถานีโทรทัศน์ที่สำคัญคือเรื่องของการสนับสนุนในทั้งเรื่องงบประมาณและบุคลากรเพิ่มเติม เช่นเดียวกันกับแนวคิดของ ผศ. อารดา ครุจิต ตัวแทนจากนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และแยกส่วนการผลิตเสียงบรรยายภาพออกไปเป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง เพื่อให้งานเสียงบรรยายภาพที่ออกมานั้นมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน รวมถึงการให้เวลาแต่ละสถานีได้ทำการลองผิดลองถูก เพื่อฝึกฝนบุคลากรให้เกิดความชำนาญให้มากขึ้นต่อไป และในมุมมองของผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็นที่น่าจะมีความต้องการในสื่อที่เป็นความบันเทิงด้วย ซึ่ง คุณธริณี จันทรักษา ต้องการสะท้อนไปถึงการปรับปรุงและทบทวนเชิงนโยบายในการจำกัดกรอบของประเภทรายการข่าวสารและสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยอาจจะเพิ่มประเภทรายการบันเทิงเข้าไปด้วย เพื่อให้ผู้พิการทางการมองเห็นมีทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้น

5.4 การชี้วัดความสำเร็จของบริการเสียงบรรยายภาพในสถานการณ์ปัจจุบัน

ทั้งนี้ จากมุมมองของผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น พบว่า ตั้งแต่มีการประกาศใช้นโยบายเรื่องบริการเสียงบรรยายภาพในปี พ.ศ. 2559 นั้น จนถึงปัจจุบัน สถานการณ์ในภาพรวมยังดำเนินไปได้เพียงร้อยละ 1 ของความสำเร็จทั้งหมด ซึ่งในร้อยละ 1 นั้น เกิดจากการวัดเป็นจำนวนช่อง จะพบว่า มีเพียง 1 ช่องหลักๆ ที่เคยได้ออกอากาศรายการที่มีเสียงบรรยายภาพอย่าง

เป็นรูปธรรมมากที่สุด คือ ไทยพีบีเอส แต่ในปัจจุบันก็ไม่ได้มีการออกอากาศแล้ว (สิ้นสุดเมื่อ พ.ศ. 2559 เนื่องจากการสิ้นสุดสัญญาระหว่าง กสทช. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และไทยพีบีเอส) และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 ซึ่งก็มีการออกอากาศบ้าง ในขณะที่จำนวนช่องของโทรทัศน์ดิจิทัลมีเป็นจำนวนมาก เมื่อวัดจากผลผลิตที่ส่งถึงผู้พิการทางการมองเห็น จะเห็นได้ว่าน้อยมาก และเมื่อวัดในเชิงความตื่นตัว ความพร้อมต่างก็แทบจะยังไม่เห็นในเชิงรูปธรรมใดๆ โดยเฉพาะเมื่อมีการเปรียบเทียบกับบริการอื่น ทั้งบริการล่ามภาษามือ และคำบรรยายแทนเสียงแล้ว จะเห็นได้ชัดในเรื่องความต่างของปริมาณเป็นอย่างยิ่ง

ซึ่งหากเทียบในสถานการณ์ปัจจุบัน การเดินทางของสื่อเสียงบรรยายภาพตามมุมมองของ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี พบว่า อยู่ที่ร้อยละ 5 จากความสำเร็จทั้งหมดซึ่งมีความใกล้เคียงกับมุมมองของตัวแทนจากกลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น โดยร้อยละ 5 ดังกล่าว เกิดจากเมื่อมีการเปรียบเทียบจำนวนสถานีโทรทัศน์ที่มีการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ คุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี พบว่า ณ ปัจจุบัน (กันยายน 2560) มีเพียงสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 เท่านั้น โดยก่อนหน้านี้มีสถานีโทรทัศน์ ไทยพีบีเอส ด้วย แต่ได้หยุดผลิตรายการที่มีเสียงบรรยายภาพไปแล้ว จึงทำให้สัดส่วนของช่องโทรทัศน์ที่มีรายการเสียงบรรยายภาพนั้น มีอยู่น้อยมาก ซึ่งเมื่อเทียบว่า สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เคยมีการทดลองผลิต และทดลองออกอากาศแล้ว (ก่อนหน้านี้มีการร่วมมือกับ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ กสทช. ในการทดลองผลิตและออกอากาศทางสถานี) ควรจะต้องมีการผลิตรายการที่มีเสียงบรรยายภาพได้ต่อไป ถึงแม้จะมีปริมาณน้อยแต่ก็ควรจะดำเนินการทำต่อไป

ในขณะที่ภาพรวมของสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในประเทศไทยปัจจุบันในทัศนะของนักวิชาการทางนิเทศศาสตร์ ผศ. อารดา ครุจิต ระบุว่า หากเทียบจากร้อยละ 100 ของความสำเร็จทั้งหมด ปัจจุบันสถานการณ์อยู่ที่ร้อยละ 50 ซึ่งค่อนข้างขัดแย้งกับมุมมองของตัวแทนผู้ชมที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น และตัวแทนผู้ผลิตเสียงในสื่อภาพยนตร์และโทรทัศน์โดย ผศ. อารดา ครุจิต ระบุว่า วัดจากการเห็นความร่วมมือของหลากหลายภาคส่วนมากขึ้น และในปัจจุบันได้มีการจัดอบรมเชิงการผลิตให้แก่ผู้ผลิตและสถานีโทรทัศน์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังนั้นส่วนที่ตามมาต่อไปคือการที่สถานีโทรทัศน์จะสามารถนำความรู้ที่ได้รับการอบรม ไปประยุกต์ใช้และเกิดการทดลองผลิตอย่างเป็นรูปธรรมตามที่ข้อกำหนดได้ระบุไว้ข้างต้น

สอดคล้องกับลักษณะทางรูปธรรมที่น่าจะแสดงถึงความสำเร็จในเรื่องบริการเสียงบรรยายภาพในประเทศไทย คุณธาริณีจันทร์รักษา ตัวแทนจากสถานีโทรทัศน์ ระบุว่า การที่ทุกสถานีโทรทัศน์สามารถทำให้เกิดรายการที่มีเสียงบรรยายภาพได้และต้องมีความต่อเนื่อง น่าจะเป็นรูปธรรมของความสำเร็จในเชิงเสียงบรรยายภาพในประเทศไทยได้ในระดับหนึ่งซึ่งพบว่าสอดคล้อง

กับแนวคิดมาตรวัดความสำเร็จจาก คุณกิตติพงษ์ สุทธิ ตัวแทนจากกลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้พิจารณา การมองเห็น โดยหากเทียบความสำเร็จของเสียงบรรยายภาพในสัดส่วนร้อยละ 100 แล้ว คุณธาริณี จันทร์รักษา ระบุว่าในสถานการณ์ปัจจุบัน (กันยายน 2560) ระดับของการพัฒนาเสียงบรรยายภาพ สำหรับรายการโทรทัศน์ในประเทศไทยจะอยู่ที่ ร้อยละ 50 โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ ผศ. อารดา ครุจิต ตัวแทนนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ แต่ขัดแย้งกับแนวคิดจาก คุณกิตติพงษ์ สุทธิ ตัวแทนจาก กลุ่มผู้ชมที่เป็นผู้พิจารณาทางการมองเห็น และคุณธิปไตย ภิรมย์ภักดี ตัวแทนผู้ผลิตเสียงในสื่อ ภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ ซึ่ง คุณ ธาริณีจันทร์รักษา ระบุว่า เนื่องจากแต่ละสถานีเองก็ได้มีการ ส่งตัวแทนเพื่อเข้ารับการอบรมเรื่องการผลิตเสียงบรรยายภาพไปแล้ว แต่ในอีกส่วนหนึ่งคือการนำ ความรู้พื้นฐานที่ได้จากการอบรมการผลิตเสียงบรรยายภาพนั้นไปทดลองผลิตจริง หรือทดลองใน การปฏิบัติจริง และทำการประเมินผลอีกครั้ง ซึ่งอาจจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็เป็นได้ ซึ่งความรู้พื้นฐาน นี้ ทางสถานีโทรทัศน์เองอาจนำไปปรับปรุงตั้งแต่การผลิตรายการจริง ที่สามารถเว้นช่องว่างของ เสียงไว้ให้เพียงพอต่อการใส่เสียงบรรยายภาพได้มากขึ้น

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความสำเร็จของนโยบายเรื่องเสียงบรรยายภาพดังกล่าว ในเชิงรูปธรรม ผ่านมุมมองของ กสทช. ดร. ตรี บุญเจือ ระบุว่า สถานการณ์เสียงบรรยายภาพใน รายการโทรทัศน์ จะประสบความสำเร็จได้เมื่อผู้พิจารณาทางการมองเห็นสามารถ “ใช้ประโยชน์” จากรายการโทรทัศน์ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งอาจมีการเชื่อมโยงไปยังการพัฒนาศักยภาพในเชิงการรู้เท่า ทนสื่อของผู้พิจารณาทางการมองเห็นได้ต่อไป เพื่อให้ผู้พิจารณาทางการมองเห็นได้รับโทษจากเปิดรับ รายการโทรทัศน์น้อยที่สุด โดยหากเทียบสถานการณ์ความประสบความสำเร็จในเชิงเสียงบรรยาย ภาพในรายการโทรทัศน์จากร้อยละ 100 ในสถานการณ์ปัจจุบัน ดร. ตรี บุญเจือ ระบุว่าน่าจะมีความ คืบหน้าไปแล้วประมาณร้อยละ 30 ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดจากตัวแทนนักวิชาการด้านนิเทศ ศาสตร์ และตัวแทนจากสถานีโทรทัศน์ แต่อย่างไรก็ตามยังมีความขัดแย้งกับแนวคิดจากตัวแทน ผู้ชมที่เป็นผู้พิจารณาทางการมองเห็น และตัวแทนผู้ผลิตเสียงในสื่อภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ อยู่มาก โดย ดร. ตรี บุญเจือ ได้ให้รายละเอียดโดยวัดจากการที่เริ่มมีกระบวนการควบคุมทาง กฎหมายแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการบังคับอย่างเต็มรูปแบบ กระบวนการให้ความรู้มีการดำเนินการอยู่ใน ปัจจุบัน แต่ยังต้องมีการผลิตบุคลากรเพื่อรองรับในแต่ละสถานีโทรทัศน์เพิ่มเติมอีกจำนวนหนึ่ง

เมื่อทำการสรุปข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อ นโยบายบริการเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ สามารถสรุปในรูปแบบตารางได้ ดังต่อไปนี้

6. แนวทางข้อเสนอแนะต่อการจัดทำบริการเสียงบรรยายภาพสำหรับผู้พิการทางการมองเห็น

ตารางที่ 5.2 สรุปการเปรียบเทียบลักษณะการรับรู้ จากเสียงบรรยายภาพทั้ง 2 ลักษณะ จากทั้ง 3 ลักษณะความพิการทางการมองเห็น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	มุมมองและความคาดหวัง	อุปสรรค และข้อจำกัด	แนวโน้มหลังจากประกาศ พ.ศ. 2560	ภาพรวม และข้อเสนอแนะ
ผู้พิการทางการมองเห็น	- ไม่ได้คาดหวังเรื่องจำนวนรายการเสียงบรรยายภาพ	- การเปลี่ยนเข้าสู่ระบบโทรทัศน์ดิจิทัล	- การผลิตและออกอากาศรายการที่มีเสียงบรรยายภาพอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม	- ผลักดันให้เกิดการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม และมีดัชนีชี้วัดความคืบหน้าและความสำเร็จ
	- ประเภทรายการใดก็ได้ เพียงแค่ให้มีการออกอากาศอย่างชัดเจน	- ขาดเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อผู้พิการทางการมองเห็น	- การส่งเสริมความรู้ในเชิงการผลิต และการพัฒนาบุคลากร	- ควรมีหลักประกันว่าจะไม่มีการเลื่อนออกไปอีก
	- ไม่สามารถสังเกตเห็นความเคลื่อนไหวของรายการที่มีเสียงบรรยายภาพในโทรทัศน์ได้เลย	- ผู้พิการทางการมองเห็นยังคงมีส่วนร่วมในกระบวนการอยู่น้อย	- ผู้พิการทางการมองเห็นน่าจะมีส่วนร่วมในเรื่องนี้มากขึ้น	- ควรมีระบบเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อผู้พิการ
		- ช่วงเวลาออกอากาศและรูปแบบรายการที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมมารับชม		- รับรู้ความคืบหน้าได้เพียงร้อยละ 1 เท่านั้น

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง	มุมมองและความ คาดหวัง	อุปสรรค และข้อจำกัด	แนวโน้มหลังจากประกาศ พ.ศ. 2560	ภาพรวม และข้อเสนอแนะ
ผู้ผลิตเสียง บรรยายภาพ	- มีโอกาสได้ทำงานเสียงบรรยายภาพที่มากขึ้น - มีโอกาสได้จัดทำเสียงบรรยายภาพในรายการที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทำทาสขึ้น	- ช่องว่างจากนโยบายที่ไม่ได้บังคับสัดส่วนของเสียงบรรยายภาพอย่างชัดเจน (จากบทเฉพาะกาล) ทำให้สถานีโทรทัศน์สามารถเล็งไปให้บริการอื่นๆ ในสัดส่วนที่มากกว่ามาก - กระบวนการผลิตเสียงบรรยายภาพที่มีความซับซ้อนและมีความเป็นศิลปะมากกว่าบริการอื่นๆ - การขาดแคลนบุคลากรที่สามารถดำเนินการได้ - การขาดแคลนองค์ความรู้ในการผลิตเสียงบรรยายภาพ - งบประมาณในการผลิตเป็นภาระเพิ่มเติมของสถานีโทรทัศน์	- การอบรมและให้ความรู้เชิงการผลิตเสียงบรรยายภาพแก่สถานีโทรทัศน์ที่เข้มข้นขึ้น - มีการตรวจสอบความคืบหน้าในการดำเนินการผลิตและออกอากาศเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์	- ควรเปิดกว้างและไม่จำกัดในเรื่องประเภทรายการข่าวสารสาระที่เป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น - ผู้พิจารณาการมองเห็นควรมีส่วนร่วมในการกำหนดรายการที่ต้องการรับชม - ได้รับความคืบหน้าได้เพียงร้อยละ 5 เท่านั้น
นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์	- เกิดความกังวลในเรื่องการปฏิบัติจริง - สถานการณ์จริงไม่ปรากฏแรงด้านดังที่ได้คาดการณ์ไว้ - สถานีโทรทัศน์ขนาดใหญ่มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบเรื่องเสียงบรรยาย	- งบประมาณที่ทางสถานีต้องแบกรับเพิ่มเติม - กระบวนการผลิตเสียงบรรยายภาพมีความซับซ้อนและมีความเป็นศิลปะมากกว่าบริการอื่นๆ - ขาดแคลนบุคลากรที่เหมาะสม - การจำกัดประเภทรายการข่าวสารหรือ	- สถานีโทรทัศน์มีการเติมเต็มด้านความรู้ความเข้าใจในสื่อเสียงบรรยายภาพมากขึ้น - สถานีโทรทัศน์ขนาดใหญ่เริ่มมีการทดลองผลิตและออกอากาศเสียงบรรยายภาพ - สถานีโทรทัศน์ที่ไม่มีการผลิตและ	- ควรมีการพัฒนาทั้งแบบ Top-Down และ Bottom-Up มากกว่าการพัฒนาแบบใดรูปแบบหนึ่ง - ควรมีการเพิ่มเติมหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรเข้าสู่อุตสาหกรรมมากขึ้น

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	มุมมองและความคาดหวัง	อุปสรรคและข้อจำกัด	แนวโน้มหลังจากประกาศ พ.ศ. 2560	ภาพรวม และข้อเสนอแนะ
	ภาพโดยตรง	- สารที่เป็นประโยชน์สาธารณะ ความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี	ออกอากาศเสียงบรรยายภาพ จะกลายเป็นส่วนน้อยในสังคม (Minority)	
		(Digital Divide) ของผู้พิการทางการมองเห็น สถานีโทรทัศน์ดิจิทัล มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจเมื่อเทียบกับสถานีโทรทัศน์ขนาดใหญ่	- อาจมีการต่อรองหรือขอการสนับสนุนในเชิงงบประมาณ หรือเงินสนับสนุน	- ควรมีการทบทวนและแก้ไขเรื่องรูปแบบรายการที่เฉพาะและควรเปิดโอกาสให้ผู้ผลิตมีการทดลองทำในรูปแบบรายการที่หลากหลาย - ควรทบทวนและปรับกรอบนโยบายให้มีความยืดหยุ่นต่อสัดส่วนและขนาดของสถานีโทรทัศน์ที่แตกต่างกัน รับรู้ความคืบหน้าที่ย้อยละ 50
สถานีโทรทัศน์	- มีการเตรียมการล่วงหน้าทั้งในเชิงการถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคลากร และการหาเครือข่ายพันธมิตรเชิงวิชาการ - เตรียมผลิตรายการเพิ่มเติมเพื่อจัดทำเป็นรายการที่มีเสียงบรรยายภาพ - รับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็นในขั้นต้น	- บุคลากรไม่เพียงพอต่อการจัดทำหน่วยเพื่อรับผิดชอบเสียงบรรยายภาพโดยตรง - ทางสถานีโทรทัศน์จำเป็นต้องเพิ่มภาระงานให้แก่บุคลากรที่อยู่ในองค์กรอยู่แล้ว - บุคลากรยังขาดความชำนาญในเชิงการผลิต - รูปแบบรายการข่าวสารและสาระที่เป็นประโยชน์สาธารณะอาจไม่สอดคล้องกับการผลิตสำหรับบางสถานี	- มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น - จัดทำหน่วยตรวจสอบคุณภาพสำหรับสื่อเสียงบรรยายภาพในสถานีโทรทัศน์ - สถานีโทรทัศน์มีการทดลองผลิตและออกอากาศอย่างต่อเนื่อง - สถานีโทรทัศน์ Free TV 6 สถานี ควรเริ่มมีการนำร่องการผลิตและออกอากาศ	- การออกอากาศควรมีความต่อเนื่อง - เนื้อหาจากประกาศควรได้รับการทบทวนในเรื่องรูปแบบรายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์สาธารณะตามที่ได้กำหนด อาจจะทำให้ข้อจำกัดของการผลิตรายการเสียงบรรยายภาพคลายตัวลง - ประกาศควรชี้แจงให้มีการนับรวมรายการโทรทัศน์ที่ทำบทโทรทัศน์เป็นบทบรรยายภาพอยู่ในตัวอยู่แล้ว เพื่อลดขั้นตอนในการผลิต - สามารถรับรู้ความคืบหน้าของเสียงบรรยายภาพที่ย้อยละ 50

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง	มุมมองและความ คาดหวัง	อุปสรรคและข้อจำกัด	แนวโน้มหลังจากประกาศ พ.ศ. 2560	ภาพรวม และข้อเสนอแนะ
หน่วยงาน กำกับดูแลเชิง นโยบาย	- ในช่วงที่ผ่านมา อยู่ในประกาศส่วน ที่เป็นบทเฉพาะ กาล ซึ่งอาจทำให้ ยังไม่เห็นความ เปลี่ยนแปลงมาก นัก - เกิดการรวมตัวของ สถานี โทรทัศน์ และอื่น หนังสือ เพื่อครองในเชิง นโยบาย	- สถานะเศรษฐกิจของ สถานีโทรทัศน์ องค์ความรู้และ บุคลากรที่สามารถ ปฏิบัติงานเรื่องเสียง บรรยายภาพได้ - ข้อกำหนดรูปแบบ รายการที่ต้องเป็น รายการที่กำหนด เท่านั้น	- มีความพร้อมในด้าน ความรู้มากขึ้น - มีการทดลองผลิต และออกอากาศมาก ขึ้น	- ผู้รับสารสามารถใช้ ประโยชน์จากสื่อได้เต็มที่ - หากมีการคลายเรื่องรูปแบบ รายการที่กำหนด อาจต้องเพิ่ม เรื่องความรู้ทันสื่อด้วย - รับรู้ความคืบหน้าได้ร้อยละ 30

จากตารางที่ 5.2 ข้อมูลทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญที่ยังคงเป็นข้อจำกัด และข้อเสนอแนะในการพัฒนาเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ได้ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

6.1 ด้านผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น

จะเห็นได้ว่า เมื่อให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด ทำการสะท้อนความคิดเห็นต่อ สถานการณ์เสียงบรรยายภาพในปัจจุบัน ในรูปของร้อยละ กลุ่มผู้รับสารสะท้อนความคิดเห็น เกี่ยวกับการรับรู้ความคืบหน้าเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น ในขณะที่เดียวกันความคิดเห็นเกี่ยวกับความ คืบหน้าของสถานการณ์เสียงบรรยายภาพจากทางนักวิชาการทางนิเทศศาสตร์ และสถานีโทรทัศน์ อยู่ที่ร้อยละ 50 ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก แสดงให้เห็นว่า ความเคลื่อนไหวในเรื่องสื่อเสียงบรรยาย ภาพนั้น ยังคงมีอยู่เพียงในส่วนของนักวิชาการ และสถานีโทรทัศน์ ตลอดจนหน่วยงานที่กำกับดูแล และเชิงนโยบายเท่านั้น อาจจะยังไม่มีการเผยแพร่ลงมาถึงกลุ่มผู้รับสารได้อย่างถูกต้องตามความต้องการ ของผู้รับสาร ทั้งในเรื่องของเวลาในการออกอากาศ หรือช่องทางในการออกอากาศ จึงทำให้ผู้รับสาร ที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น ยังไม่ได้รับรู้ความเคลื่อนไหวเรื่องเสียงบรรยายภาพมากนัก

ขณะเดียวกัน สาเหตุหนึ่งอาจมาจากตัวผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็นเอง ที่ยังไม่มีความตื่นตัวเท่าที่ควร ทำให้ยังไม่สามารถเข้าถึงสื่อเสียงบรรยายภาพที่มีอยู่ในรายการ โทรทัศน์ได้ โดยในส่วนนี้อาจจะเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ได้แก่ รายการโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยาย ภาพไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้พิการทางการมองเห็น เช่น การกำหนดให้มีเพียงรายการ ข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น อาจจะไม่น่าดึงดูดเท่าการผลิตเสียงบรรยายภาพ

ในรายการละครโทรทัศน์ เป็นต้น ช่วงเวลาการออกอากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการรับชม เช่น การออกอากาศในช่วงเวลาดึกเกินไป การที่ผู้พิการทางการมองเห็นไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยี หรือโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลได้ การขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้พิการทางการมองเห็น หรือจำนวนรายการยังไม่มีกระจายตัวได้อย่างเพียงพอต่อการเข้าถึงของผู้พิการทางการมองเห็น โดยสาเหตุต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นต้นเหตุให้ผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็นไม่สามารถรับรู้ถึงความคืบหน้าของสถานการณ์เสียงบรรยายภาพในประเทศไทยได้มากนัก

นอกจากนี้ ผู้พิการทางการมองเห็นควรมีส่วนร่วม และมีความกระตือรือร้นมากขึ้น เพื่อให้การพัฒนาเสียงบรรยายภาพในประเทศไทย มีทั้งจากบนลงล่าง (Top Down) และ จากล่างขึ้นบน (Bottom Up) ได้ และน่าจะทำให้การพัฒนาเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น

6.2 ด้านการดำเนินการผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์

6.2.1 กระบวนการผลิตเสียงบรรยายภาพ

กระบวนการผลิตเสียงบรรยายภาพ มีความซับซ้อนมาก และมีการใช้เวลาในการดำเนินการมาก ซึ่งส่วนนี้อาจกลายเป็นอุปสรรคในการผลิตรายการที่จำเป็นต้องมีการออกอากาศในเวลาที้นท่วงที ประกอบกับกระบวนการการผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีได้ทั้งหมด ในส่วนของการเขียนบทบรรยายภาพจะต้องใช้ทักษะทางศิลปะ และความชำนาญในการอ่านและแปลภาพให้กลายเป็นภาษา ซึ่งจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีศักยภาพ หรือมีทีมผู้ผลิตที่มีศักยภาพทั้งในเชิงการอ่านภาษาภาพ และการใช้ภาษาในบทบรรยายภาพ

กระบวนการผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ จะสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ (1) การเขียนและพัฒนาบทบรรยายภาพ ผู้เขียนบทจะต้องทำการวิเคราะห์เนื้อรายการเดิมในหน่วยวินาที เพื่อหาช่องว่างของเสียง (Sound Gap) ที่ไม่ทับซ้อนกับบทสนทนา บทพากย์ หรือเสียงประกอบในรายการนั้นๆ จากนั้นทำการเขียนบทบรรยายภาพที่เกิดขึ้นโดยจะต้องอยู่ในกรอบเวลาที่เป็นช่องว่างของเสียงดังกล่าว ในส่วนนี้จะต้องใช้ทักษะของบุคลากรในการดำเนินการทั้งหมด เพราะเนื่องจากมีความเป็นศิลปะอยู่สูงมาก และ (2) การลงเสียงบรรยาย คือการอ่านบทบรรยายภาพแต่ละช่วงเพื่อทำการบันทึกเสียง จากนั้นนำเสียงที่บันทึกได้ไปใส่ไว้ตามตำแหน่งของเสียงบรรยายภาพนั้นๆ ในส่วนนี้เป็นส่วนที่ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากจุดของช่องว่างทางเสียงต่างๆ ได้มีการวิเคราะห์มาในช่วงต้นแล้ว

6.2.2 การผลิตเสียงบรรยายภาพในสถานีโทรทัศน์

สืบเนื่องจากกระบวนการผลิตเสียงบรรยายภาพที่ค่อนข้างมีความซับซ้อน และมีความเป็นศิลปะมากกว่าบริการอื่นๆ ทำให้ทางสถานีโทรทัศน์ประสบปัญหาเรื่องบุคลากรที่มี

ความรู้ความสามารถตลอดจนทักษะ และเรื่องของงบประมาณในการดำเนินการตามมา โดยบางสถานีได้มีการเสนอโครงการเพื่อจัดทำหน่วยการผลิตเสียงบรรยายภาพโดยตรง แต่ทั้งนี้ยังไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จเป็นรูปธรรมได้ ทำให้มีการสร้างภาระงานซ้อน (Double Job) ขึ้นกับบุคลากร เป็นผลให้รายการที่มีการผลิตเสียงบรรยายภาพไม่สามารถควบคุมคุณภาพได้ตามมา และความรู้ความเข้าใจของบุคลากรที่รับผิดชอบตอนโยบายดังกล่าว อาจยังไม่มีเตรียมพร้อมมากนัก นำมาซึ่งการที่บุคลากรยังขาดความชำนาญ และทักษะในการผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์

รวมถึงจากระบบการผลิตที่มีความซับซ้อน ทำให้ทางสถานีโทรทัศน์จำเป็นต้องมีการวางแผนเรื่องงบประมาณมากขึ้น โดยในส่วนนี้ทำให้เกิดความแตกต่างเชิงเศรษฐกิจระหว่างสถานีโทรทัศน์ขนาดใหญ่ที่เป็นสถานีหลัก เช่น สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส หรือสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 กับสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล ที่ถูกบังคับใช้ภายใต้นโยบายเดียวกัน ทำให้เกิดการพัฒนารายการหรือการตอบรับที่แตกต่างกันตามมา ส่งผลให้การพัฒนาเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ ไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเท่าเทียมกันในทุกสถานีโทรทัศน์

6.3 ด้านเนื้อหาของประกาศ กสทช.

สิ่งที่ทำให้เป็นข้อจำกัดต่อทุกฝ่าย และได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดที่เกี่ยวข้องเชิงเนื้อหาจากประกาศ คือ การที่ประกาศฉบับดังกล่าว กำหนดให้ต้องมีการผลิตเสียงบรรยายภาพให้กับรายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นสาธารณะประโยชน์เท่านั้น จึงจะมีการนับตามข้อกำหนดเกิดขึ้น โดยในส่วนนี้ ทำให้เกิดผลกระทบจากหลายส่วน ทั้งส่วนสถานีโทรทัศน์เองที่พบว่าไม่สามารถจัดหารายการที่สอดคล้องกับข้อกำหนดดังกล่าวจากผังรายการที่ออกอากาศได้ โดยสำหรับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส อาจไม่ประสบปัญหาจากข้อกำหนดนี้มากนัก ในขณะที่บางสถานีโทรทัศน์ที่มีรายการส่วนใหญ่อยู่ในประเภทรายการบันเทิงอาจพบข้อจำกัดในการผลิตรายการที่มีเสียงบรรยายภาพให้สอดคล้องกับข้อกำหนดดังกล่าวตามมา และรวมถึง รายการข่าวสารหรือสาระที่เป็นสาธารณะประโยชน์ อาจไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้พิการทางการมองเห็นมากนัก จึงอาจทำให้ที่ผ่านมาไม่มีการเข้าถึงจากผู้พิการทางการมองเห็นอย่างที่ควรจะเป็น

อีกส่วนหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดจากเนื้อหาประกาศฉบับดังกล่าว คือ การกำหนดให้สุดท้ายแล้วการให้บริการเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ จะต้องมีการให้บริการอย่างน้อย 60 นาทีต่อวัน ดังนั้นสถานีโทรทัศน์อาจจำเป็นต้องมีรายการใดรายการหนึ่งที่มีการออกอากาศในทุกวัน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการผลิตเสียงบรรยายภาพ หรือการจัดหารายการให้ครบในทุกวันเพื่อจัดทำเป็นรายการที่มีการบริการเสียงบรรยายภาพให้สอดคล้องกับเนื้อหาในประกาศดังกล่าว ซึ่งส่วนนี้อาจเป็นภาระให้แก่สถานีโทรทัศน์ได้ต่อไปในระยะยาว แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับกรณีนี้

ทางหน่วยงานผู้กำกับดูแลเชิงนโยบายระบุว่า สถานีโทรทัศน์ควรมีการเสียสละบางส่วน เพื่อสังคมโดยรวม และการคุ้มครองสิทธิของผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสด้วย

7. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเสียงบรรยายภาพสำหรับรายการโทรทัศน์ในประเทศไทย

จากมุมมองต่อสถานการณ์ ข้อจำกัดและปัญหา แนวโน้มที่เป็นการคาดการณ์ รวมถึงภาพรวมและข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นทั้งหมด จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ พบว่า เนื่องจากในปัจจุบันมีการประกาศเพื่อเลื่อนการกำหนดใช้นโยบายดังกล่าวออกไปเป็นระยะเวลา 1 ปี ทำให้ระยะเวลาในปัจจุบันเป็นช่วงเวลาที่ทาง กสทช. เอื้อให้แต่ละสถานีสามารถเตรียมพร้อมต่อการผลิตและออกอากาศเสียงบรรยายภาพได้ในอนาคต แต่ข้อจำกัดที่ทุกฝ่ายมีทัศนคติไปในทิศทางเดียวกัน สามารถแบ่งได้ใน 3 หมวดดังกล่าวข้างต้น คือ ส่วนที่เป็นการมีส่วนร่วมจากผู้รับสารที่เป็นผู้พิการทางการมองเห็น ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีเสียงบรรยายภาพ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาจากประกาศฉบับดังกล่าวเอง

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเป็นช่วงเวลาที่ได้รับการขยายออกไปเพื่อให้แต่ละสถานีได้มีการเตรียมตัวทั้งในเรื่ององค์ความรู้ บุคลากร หรือการจัดสรรงบประมาณ เพื่อเตรียมรับกับการประกาศใช้นโยบายดังกล่าว ในส่วนบทเฉพาะกาล ที่จะครบกำหนดในต้นปี พ.ศ. 2561 นี้ ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ รวมถึงเพื่อให้บริการเสียงบรรยายภาพสำหรับรายการโทรทัศน์สามารถเกิดประโยชน์แก่ทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบริการเสียงบรรยายภาพในประเทศไทย ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

7.1 ควรมีการทบทวนเรื่องข้อจำกัดในเรื่องเนื้อหารายการประเภทข่าวสารหรือสาระที่เป็นสาระประโยชน์ จากหน่วยงานที่กำกับดูแลเชิงนโยบาย หรือ กสทช.

โดยหากพิจารณาหน้าที่ของสื่อมวลชนตามแนวคิดหน้าที่นิยม (Functionalism) จะพบว่า หน้าที่หลัก 4 ประการของสื่อ ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร (Surveillance Function), หน้าที่การเชื่อมโยงแต่ละส่วนของสังคมเข้าด้วยกัน (Correlation Function), หน้าที่การส่งต่อความรู้จากรุ่นสู่รุ่น (Transmission of Social Heritage) และ หน้าที่ในการสร้างความบันเทิงให้แก่สังคม (Entertainment) (Baran, 2008) จะเห็นได้ว่า สื่อไม่ได้มีหน้าที่สำหรับการให้ข้อมูลข่าวสารเท่านั้น ความบันเทิงเป็นหน้าที่อีกด้านหนึ่งของสื่อ รวมถึงหน้าที่ในด้านอื่นๆ ด้วย ดังนั้น การให้บริการเสียงบรรยายภาพ ควรมีการทบทวนเพื่อแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว เพื่อเปิดกว้างให้ทั้งผู้ผลิตรายการ

โทรทัศน์ หรือสถานีโทรทัศน์ได้มีโอกาสทดลองผลิตรายการที่มีความหลากหลาย รวมถึงเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้พิการทางการมองเห็นได้มีทางเลือกที่หลากหลายในการเปิดรับสื่อด้วย

ซึ่งทั้งนี้ ในช่วงที่ยังเป็นบทเฉพาะกาลตามประกาศดังกล่าว น่าจะมีการเปิดโอกาสในการทดลองผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพในรายการที่มีความหลากหลาย รวมถึงรับฟังความคิดเห็นหรือความต้องการของผู้พิการทางการมองเห็นอย่างเป็นรูปธรรม ควรมีการศึกษาความต้องการของผู้พิการทางการมองเห็นที่ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้รายการที่มีเสียงบรรยายภาพที่จะมีการผลิตต่อไปนั้น ตอบสนองความต้องการของผู้พิการทางการมองเห็นได้ดีที่สุด จนทำให้เกิดการเข้าถึงและรับชมรายการโทรทัศน์ต่างๆตามมา

7.2 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรสำหรับสถานีโทรทัศน์จากภาครัฐ

เนื่องจากกระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพค่อนข้างมีความซับซ้อน และมีความต้องการบุคลากรที่ทำหน้าที่เฉพาะส่วน โดยประเด็นนี้ก็นำมาซึ่งการต้องจัดทำหน่วยเฉพาะเพื่อดูแลเรื่องการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ การจัดจ้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพิ่มเติม ตลอดจนการดำเนินการจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสม ทำให้ในสถานีโทรทัศน์ขนาดเล็ก หรือโทรทัศน์ดิจิทัล อาจมีข้อเรียกร้องด้านการสนับสนุนเชิงงบประมาณและบุคลากรจากทางภาครัฐ โดยทั้งนี้ ภาครัฐอาจมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อกำกับดูแลและควบคุมการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพเป็นส่วนกลาง และทางสถานีสามารถทำการจ้างผลิตได้ต่อไป เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเรื่องบุคลากรในระยะยาว ผนวกกับทางภาครัฐสามารถควบคุมตรวจสอบกระบวนการผลิตที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองด้วย

สำหรับกรณีนี้ ข้อเสนอแนะอีกหนึ่งประการที่สามารถเป็นประโยชน์ได้ คือการทบทวนเนื้อหาจากประกาศ ให้ครอบคลุมตามสัดส่วนและขนาดของสถานีโทรทัศน์ ทั้งนี้ ภาครัฐอาจกำหนดการบังคับให้ตามความเหมาะสมของสถานีโทรทัศน์ที่มีความแตกต่างกัน เพื่อให้ไม่เกิดภาระที่มากเกินไปสำหรับสถานีโทรทัศน์ขนาดเล็ก หรือสถานีโทรทัศน์ดิจิทัล

นอกจากนี้ ทางสถาบันการศึกษาเอง อาจมีการพิจารณาเพื่อเพิ่มหลักสูตรหรือรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อเพื่อผู้พิการ (ทั้งการมองเห็นและการได้ยิน) เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพตลอดจนเป็นการเพิ่มบุคลากรที่สามารถผลิตงานเสียงบรรยายภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมาตรฐานเข้าสู่อุตสาหกรรมโทรทัศน์ต่อไป

7.3 สมาคมผู้พิการทุกประเภท และสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความกระตือรือร้นสำหรับผู้พิการทางการมองเห็น

เนื่องจากผู้พิการทางการมองเห็นเป็นผู้รับสาร และผู้ได้ประโยชน์โดยตรงจากบริการเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ ดังนั้น ผู้พิการทางการมองเห็นควรสามารถเข้าถึงสื่อ

เสียงบรรยายภาพได้มากขึ้น และมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางสำหรับเสียงบรรยายภาพมากขึ้น
หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำการติดต่อกับผู้พิการทางการมองเห็นโดยตรง ได้แก่ สมาคมคนตาบอด
แห่งประเทศไทย หรือโรงเรียนสอนคนตาบอดทั่วประเทศ ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ความ
เข้าใจในเรื่องระบบโทรทัศน์ที่มีการเปลี่ยนผ่านไปเป็นระบบดิจิทัล และการให้ความรู้เกี่ยวกับ
เรื่องเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ให้มากขึ้น รวมถึงอาจมีการดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ
พฤติกรรมและความต้องการเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อที่จะได้นำ
ผลการวิจัยที่ได้ ไปเป็นกรอบแนวทางการกำหนดเสียงบรรยายภาพในรายการโทรทัศน์ที่จะเกิดขึ้น
ได้ต่อไปในอนาคต โดยอาจเริ่มต้นจากการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางที่ผู้พิการทางการมองเห็น
เข้าถึงอยู่ก่อนแล้ว เช่น 1414 Plus วิทยุเพื่อคนตาบอด หรือ แอปพลิเคชัน Tab 2 Read เพื่อสร้าง
ความตระหนักรู้ในเรื่องเสียงบรรยายภาพ ทั้งหลักการ การเข้าถึงโทรทัศน์ดิจิทัล จนถึงตารางการ
ออกอากาศในสถานีโทรทัศน์ต่างๆ พร้อมทั้งนำเสนอผลตอบรับไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเชิง
การกำกับดูแลนโยบายต่อไป

